

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Samlet af studiekredsen
"Skærbækhistorier"

SKÆRBÆKFORTÆLLINGER

Gode historier - om dem vi husker - om det vi husker

Hjørup Dambræg i Skærbæk Havn

19-10-2007

INDHOLD

Forord	5
Skærbæk mellem Bælt og Fjord	7
Thue og Trolden	11
Skærbækøksen	13
Tidsbillede	16
Første Skoledag	19
Fiskeri i Skærbæk	25
En Filetpiges Fortælling	31
En Fiskerfamilie i Skærbæk	37
Du ligner en Søn af en Murer	45
Vandskræk	59
Fritidshjemmet	61
Tusses Cirkus	67
Høsestriik	75
Nye Skud	91

SKÆRBÆK FORTÆLLINGER

Gode historier – om dem vi husker – om det vi husker

Udgives af studiekredsen: "Skærbækhistorier".

Det er vores intention at samle gode skærbækhistorier, og der vil komme flere bøger fremover, da vi har stof til flere udgivelser.

Artiklerne arkiveres således, at det senere vil være muligt f. eks. at samle artikler inden for et tilfældigt udvalgt emneområde. Arkiveringen sikrer også, at bogen kan videreføres af andre gennem en forhåbentlig lang årrække.

Faktuelle fejl kan ikke undgås, hvorfor studiekredsen med åbent sind modtager henvendelser herom. Kvalificerede forslag til rettelser vil så blive bragt i den næste årgang af bogen.

Velux Fonden og DONG Energy A/S har ydet økonomisk støtte.
Skærbæk Beboerforening støtter projektet på deres hjemmeside.

Layout: Birgit Basballe Madsen, Studio Blink
Omslag: Akvarel af Jens Gibe
Fotos: Søren Laursen og Lokalhistorisk Arkiv for Fredericia og Omegn. Øvrige er private fotos.
Tryk: E. Rasmussen Bogtrykkeri ApS

Udgave 2022

Skærbækfortællinger

Gode historier – om dem vi husker – om det vi husker

FORORD

”Der var så dejligt ude på Landet; det var Sommer. Kornet stod gult og Havren grøn, ...”. Den kendte indledning til H. C. Andersens ”Den grimme ælling” beskriver sikkert en stor del af skærbækkernes syn på vores dejlige by ved Kolding Fjord. At der også kan fortælles mange oplysende, sjove, rørende og alvorlige historier om stedet, folkene og erhvervslivet kalder på, at vi sammen får samlet ”Gode historier fra Skærbæk”. ”Om dem vi husker, og om det vi husker”.

Vi håber, at det arbejde, som studiekredsen: ”Skærbækhistorier” startede den 14. februar 2011, vil fremprovokere ideer til nye emner, få folk til at se efter i pulterrum og skrivebordskuffer, og at denne bog og de efterfølgende vil falde i de flestes smag.

Historierne er dels indsamlet gennem interviews, dels skrevet efter hukommelsen, og nogle er tilflydt studiekredsen fra folk, der havde hørt rygter om, at vi var i gang med dette arbejde. Lad endelig dette rygte sprede sig, så vi alle kan blive beriget.

Vi håber at kunne udgive flere bøger de følgende år. De vil blive solgt til kostpris. Den aktuelle udgivelsesdag vil stå i gratisaviserne, og vi har tænkt os at markere i hvert fald den første udgivelse ved et lille arrangement hos ”Dahlgård”, Skærbæk Havnegade 30. Studiekredsen ser sig selv som en redaktionsgruppe, der efter bedste evne forsøger at gøre det indsamlede materiale alment vedkommende. Vi har foreløbig delt historierne op i følgende emnegrupper: Barn af Skærbæk – Fiskeri og Landbrug – Handel og Håndværk – Store virksomheder – Kultur – Historie og Offentlige institutioner. Vi vil forsøge at bringe artikler/historier fra hver gruppe i hvert bog. Billedmaterialet fortæller også historie, så det skal naturligvis med i det omfang, vi kan skaffe det, og kvaliteten skal være så god som mulig.

Studiekredsen opfordrer alle til at bidrage med stort og småt.

Skærbæk den 3. november 2012

Skærbæk - mellem Bælt og Fjord

Tanker om Skærbæk fra fortid til nutid

Næppe nogen anden by i Danmark af Skærbæks størrelse har en så unik beliggenhed som vores by her mellem bælt og fjord.

Strand, vand, mark, skov, åbne vidder og panoramaudsigter – alt sammen indenfor gå-afstavnnd. Vesterude ved Gudsø Vig kan man færdes ad markveje og nyde det store udsyn over det kuperede terræn – helt uden bebyggelser.

Her kan man møde faunaens mangfoldighed i form af ræve, rådyr, skikkelige kreaturer, harer m.m. samt mange forskellige havfugle, der raster på deres lange rejse til fjerne egne.

I hele det store område mellem vigen, landevejen, Kraftværksvej og fjorden er der ingen offentlige farbare vejforløb. En omstændighed der har bevaret områdets unikke egenart. Hele området er dog ikke matrikuleret under Skærbæk; men for beskueren udgør egnen her et sammenhængende og enestående smukt landskab.

I gå-afstand mod øst, kan man ad dunkle skovveje og ad trampestier anlagt i nyere tid bevæge sig ind i et ældgammelt og meget kuperet skovområde, hvor der aldrig har været andet end skov helt tilbage til oldtiden.

Her kan man færdes ad stier gennem skovens mangeartede beplantninger og pludselig stå på toppen af en høj klint med panoramaudsigt over Lillebælt mod Fyn, Fæø og Stenderup-skovene.

Man kan gøre ophold lige ved det stemningsfulde, gamle voldsted efter Hønborg, der engang udgjorde egnens administrationscenter igennem ca. 200 år.

På Hønborg rastede de gamle konger fra Valdemar Atterdag til Frederik d. 2.'s tid, når de rejste i deres riger

og lande med deres omfangsrige følge af krigere, heste, fourage, embedsfolk, kogere og lakajer.

Herfra, siger legenden, sejlede Christian d. 2. i en fortvivlelsens vinternat frem og tilbage over bæltet og kunne ikke beslutte sig til kamp – imod den oprørske jyske adel, der havde svigtet ham – eller overgivelse. Skæbnen hjalp ham med beslutningen: Det blev overgivelse.

På Hønborg Slot blev Frederik d. 2. løst fra sit ja-ord til Anna Hardenberg og kunne så gifte sig med sin elskede "Soffy", som senere fødte den nok mest spektakulære konge i danmarkshistorien – Christian d. 4.

Følger man stranden sydover langs Lillebælt passerer man området, hvor der tidligere var teglværksindustri. Nu et stemningsfuldt sted med idyllisk beliggende boliger fra den tid i smukke skovklædte omgivelser. Mange teglbrokker i strandkanten vidner om tidligere tiders aktiviteter på stedet.

Lidt sydligere passerer man et område med maleriske sommerhuse nedenfor klinten – meget tæt på vandkanten. Husene er fra en tid, hvor byggereglementer ikke var så omstændelige som i senere tider.

Ved Børup Sande svinger man ind langs Kolding Fjord og når snart hen til byens og egnens fortræffelige badestrand og Strandparken med sin enestående, smukke beliggenhed. Her fanges blikket straks af Skærbækværkets store kantede profil, som ganske og aldeles bryder med landskabets buede linjer og fjordens blanke flade.

"Hvorfor skal det dog være så stort?", blev der spurgt?" "Fordi det, der er derinde, er så stort!" var det logiske svar. "Jamen, behøver det da at ligge lige her?"

”Ja tak!”

Fremsynede folk besluttede lige efter krigen, at her skulle det være. Elforsyningen skulle bringes på fode efter krigen, og her var de rette forhold tilstede.

I Skærbæk er der dybt vand og masser af kølevand, som kræves til elproduktion og tilpas centralt til kontakt med højspændingsledningernes spindelvæv ud over landet.

For knap 200 år siden opdagede apotekerens søn på Langeland, at der var sammenhæng mellem elektricitet og magnetisme, og andre fandt ud af, at det kunne bruges til noget. Siden er menneskeheden blevet velsignet med et utal af apparater: lysgivere, motorer, it-grej, robotter, husholdningsmaskiner og underholdningsdimser m.m., og al apparaturet guffer strøm i sig.

Power skal der til, hvis vi vil have hjælp til det grove, så vi kan få tid til at dalre rundt og se på landskaber.

Alt i alt må det siges, at Skærbækværket har været et godt aktiv for Skærbæk. Mange på egnen har haft deres gode arbejdsliv og udkomme her.

Sænker man blikket lidt fra Skærbækværkets høje tinder, bringes havnen i fokus. I første halvdel af dens knap hundredårige historie har den været byens vigtigste omdrejningspunkt. Sammen med landbruget har havnen været egnens største arbejdsplads og en hovedindtægtskilde.

Landmanden og fiskeren har pløjet hver sit element. Landmanden og hans hestespannd har i fællig fravristet jorden dens afgrøde – og fiskeren har med sit net fundet sit udkomme i havets mørke dyb. Tilsammen har disse

to hovederhverv næret byens handlende og håndværkere, indtil den private bilisme blev almindelig udbredt. Vejen til omverdenen åbnedes, hvilket fik skæbnesvangre konsekvenser for mange af byens handlende.

Skal man ret have et udsyn over Skærbæk, må man bevæge sig over til Løverodde på den anden side af fjorden. For landkrabben en lang vej, men for den søfarende kun en mil. Herfra udgør Skærbækværket næsten helhedsindtrykket med sin kolossale betonmasse midt i billedet.

Her ses, hvordan værket med knopskydning er vokset vestpå mod vigen, næsten som et budskab om, at når stort er godt, må dobbelt så stort være dobbelt så godt. Ignorerer man værkets påtrængende tilstedeværelse i billedet og holder til højre med blikket, ses Skærbæk fra sin smukkeste side, med sin livsnerve, fjorden, udbredt foran sig.

Bag byen ses de dyrkede marker, der i generationer har ernæret egnens mennesker og husdyr. Nu er det ikke længere bondens gamle fælle, hesten, der bearbejder markerne, men traktoren med sine påspændte stålnæver, der aver den stridige jord.

Her sydfra ses, hvorledes byen i gode tider er krøbet op ad skrænten for at få plads - og del i udsigten over fjord og bælt.

I bogstaveligste forstand er mange af husene sømmet fast i undergrunden for ikke at risikere, at den lumske lerundergrund slipper sit tag i fundamentet og lader husene sejle ad fjorden til.

I mange niveauer ligger husene i byen fordelt over ca. 40 højdemeter. Højdeforskelle, der så vidt erindres, ikke

ses i så udpræget grad i andre fjordbyer i Danmark af Skærbæks størrelse.

Drøjt kan det være at komme op ad bakkerne, men anstrengelserne belønnes med de skønne udsigter på toppen af vandringeren.

417 trappetrin fordelt på 15 trappeløb binder byen sammen i et netværk af trapper og stier.

Skærbæks udvikling fra decideret landbo- og fiskerisamfund til industri skyldes ikke, som det er tilfældet med mange byer i landet, at jernbanen kom forbi og skabte vækst i området. For Skærbæks vedkommende skyldes det fortrinsvist fiskeriets voksende rentabilitet efter havnens anlæggelse og fiskegrejets udvikling.

Skærbækværkets senere tilstedekomst bidrog i høj grad til udviklingen.

I tidligere tider var der til gårdene i Skærbæk ofte knyttet lidt fiskeriaktivitet fra kysten med lidt ruser og andet primitivt grej. Gamle retssager vidner om, at der ikke altid har været enighed om ejerskab og brugsret til at placere åluserne på de gode fangststeder.

I senere tider tog professionelle fiskere sig af fiskeriet. Fiskeriet fra Skærbæk blev af afgørende betydning for byens vækst og velstand i første halvdel af 1900-årene.

Skærbæk - umiddelbart synes det, som om navnet har sin oprindelse i en fjern fortid - noget med en ren bæk. Det kunne det også sagtens være, idet der er masser af kildevæld i byområdet, der kan have dannet bække i fordums tid.

Også den i gamle dage kendte helligkilde vesterude på marken kunne være en mulighed for navnets oprindelse. Nok om det. Skærbæk er navnet. - Man kunne næppe have fundet på et bedre.

417 trappetrin fordelt på 15 trappeløb binder byen sammen i et netværk af trapper og stier.

THUE OG TROLDEN

A.P.Thuesen, tidligere ejer af Højbygård der ligger ved siden af skolen i Skærbæk, har fortalt, at gården brændte engang i 1920-erne, mens Thuesens far ejede den.

Da den igen skulle opbygges efter branden, var det stenkløver Thue fra Studsdal, der stod for arbejdet med at opføre den nye sokkel af kampesten ud imod gaden.

Thue var noget af en tusindkunstner hvad angik disciplinen at kløve kampesten. Man fortalte, at han gik og småsnakkede med stenene og følte på dem, indtil der var opnået enighed om, hvordan de ville lade sig dele.

Han havde også hang til at fortælle beretninger om

gamle tiders skikke og forestillinger.

En morgen, mens arbejdet med den nye sokkel til Højbygård stod på, meddelte han ved ankomsten i gården, at i dag kunne der ikke hugges sten. "Hvorfor dog ikke?" spurgte Thuesen. "Nej - for troldenovre på Hovens Odde så, at jeg kørte hened, så kan vi ikke kløve sten", svarede Thue.

Dette argument måtte Thuesen respektere, og arbejdet blev indstillet for denne dag.

Det var godt, at Thue ikke ignorerede troldens observation, for soklen står der den dag i dag - så god som ny.

Mange andrestensætninger på egnen er lavet af stenkløver Thue - han kunne sit håndværk til perfektion.

Indkørsel til Højbygård

Thues sokkel

Skærbækøksen

7.500 år gammel økse fundet i Skærbæk

– med de måske første kunstneriske streger fra skærbækområdet

Mønstret på den blankslidte økse er kendetegnende for Ertebølleperioden. Men med de firkantede skaktern skiller det sig ud fra den normale ornamentik, der består af trekantede og/eller romber. Endvidere er der senere påført et mere groft og enkelt mønster.

I forbindelse med etableringen af første etape af Skærbækværket i 1950 afgav undergrunden på stedet et vidnesbyrd om, at der også i tidligere tider har været aktive mennesker i området. En økse, forarbejdet af en kronhjortetak, kom frem i dagens lys fra en udgravning ved kysten.

Øksen, der nu opbevares på Nationalmuseet, er ifølge fagfolk et pragtstykke af en hjortetaksokse. Den er rigt dekoreret med et regelmæssigt mønster af små firkanter, der er indridset ad flere omgange.

Ligeledes, ifølge fagfolk, er øksen meget præget af brug og er regnet for at være slidt op og kasseret, hvilket den omstændighed, at den er fundet sammen med andet affald fra samme tid, også tyder på.

Øksen er dateret til sidste del af Ældre Stenalder, tidlig Ertebølle-tid, og er således ca. 7.500 år gammel.

Det er tankevækkende, at Ældre Stenalder udgør over halvdelen af den tid, der er forløbet siden seneste istids ophør for 12 - 14.000 år siden.

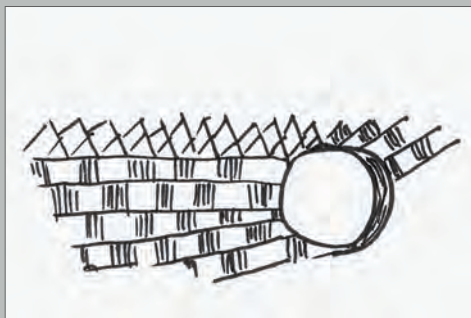
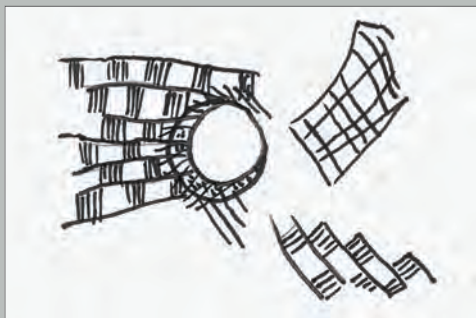
Hvorvidt de indridsede firkanter er besværgelse til højere magter, ejermærker, jagtregnskaber eller andet vides

ikke, men udsmykningen må nok antages at være den ældst kendte kunstneriske udfoldelse, der er frembragt i skærbækområdet.

Øksen er udførligt beskrevet i tidsskriftet KLIML 1997-98. I Ertebølle-tiden var landet tæt bevokset med frodig urskov og uvejsomme moradser. Menneskene levede fortrinsvis i kystlandskaberne, hvor de udnyttede den store fiskerigdom og det rige plante- og dyreliv i skovene. Tidsperioden er navngivet efter et velundersøgt fund af store mængder østers- og muslingeskaller samt andet affald på en lokalitet i det vestlige Himmerland, Ertebølle, ud til Limfjorden.

Ertebølle-tiden strækker sig over ca. 1.500 år og rinder ud for ca. 6.000 år siden, da en helt ny livsform tager sin begyndelse i det område, der senere blev til Danmark.

Man begynder at fælde skov og opdyrke jorden. Overgangen til den efterfølgende Bondestenalder antages at have varet 300 - 400 år, og er således næppe oplevet som nogen forandring af en enkelt generations mennesker.

Brudstykker af net-mønster, tegnet frit fra fotografiet.

TIDSBILLEDE

På opfordring fra Mads Juul skrev Anders Høstgaard, søn af Frida og Lauge Høstgaard, "Elisabethsminde", denne sang til beboerforeningen. Anders valgte at se på sin barndomsby, som den så ud i 1940 – 50'erne.

*De enkelte vers — i læsbar størrelse — er placeret rundt om i bogen.
Hvert vers er ledsaget af et beskrivende foto.*

DET GAMLE SKÆRBÆK

Mel.: Skamlingsbanken

Beskrivende fotos: Søren Laursen

1 Tanker om det gamle Skærbæk vil jeg værne,
som en vandring gennem mindets lyse vang.
Hvor erindring bryder tidens travle kerne
og fremdrager træk fra det, der var engang.
Der var smil og alvor, glæde, sorg og længsel.
Der var blæst og sol og tunge regnvejrsky'.
Lyse tider vekslede med kummer trængsel.
Dengang Skærbæk var en lille fiskerby.

2 Der var Overby med håndværk, drift og handel.
Der var bondegård – i klynge lagt og spredt.
Og i dagens dont var værdig vægt og vandel
med respekt. – Og folk i troen var beredt.
Der var sindig takt, som bølgerne mod stranden.
Der var sammenhold om tidens kår og kur.
Der var agt – for alle kendte jo hinanden,
fulgte med, som i vor mindevandringstur.

3 Lad os starte ved den gamle hovedskole.
Lærer Larsen bragte lærdom til vor by.
Regning, dansk og salmens vers, det var parole,
som vi alle fulgte uden mindste kny.
Langs den gamle grusbelagte vej vi vandred'.
Der var grøft og hegn og sving med skarpe drej,
som er værnet, alt er ikke helt forvandlet.
Og endnu består den gamle Grønnevej.

4 Ved det næste vejkruds hørtes hamren klinge
taktfast, kyndig med behændighed så spag.
Og til smedjens toner kunne ses Juulsminde
og den gamle port i længen hos Niels Pagh.
A.P. var på Højbygård centralt placeret
tæt på møller, maler, murer og vor smed.
Fælles vel og sindelag var koncentreret
omkring tidens kår og villig hjælpsomhed.

5 Ad den gamle vej vi haster og passerer,
malerhjem og træskomanden Rasmus Lind,
som lod aftenpostens nyhed se røvere.
Bragte nyt om verdens gang, om vejr og vind.
Skærbæk Handelsplads med købmand Chr. Jensen
solgte dagligvarer, fyldig kollektion.
Stovt han står endnu bag disken på regensen,
værner stadig om den gamle bastion.

6 Mod den nye alfarvej vi vender blikket.
Vognmand Christian Albrechtsen har startbesvær.
Men hos Henry Lind var drosken blank - som slikket,
og han solgte gerne cykler til enhver.
Fra Christoffersen man hørte saven klinge,
bygningshåndværk, hammerslag og duft af træ.
Og på bakkens top vi Høstgaard kunne finde,
hvor han værnede sin mark, sit kvæg og kræ.

7 Før vi slentrer nedad vil vi svagt bemærke,
vindens friske pust og åbne markers felt.
Solens glans og glade toner fra en lærke.
Bølgers blink fra Kolding Fjord og Lillebælt.
Så passerer vi den gamle folkeskole.
Frøken Fred'riksen jeg gerne mindes her.
Og beundrer det hun var og gav af sole-
lys og varme, lærdomsindhold til enhver.

8 Midt på Gisselbakken var som en vitrine,
hvor vi alle stod med næsen trykket ind.
Det var der Jep Kristian's mor og Karoline
solgte gaver, stort og småt og tusind ting.
Deres genbo drev salon og meget andet.
Blev i daglig tale kaldet Kaj Barber.
Der blev talt og vekslet nyhed, som blev blandet
li 'som nu, hvor snakken går om det, der sker.

9 Dybt i dalen, hvor kastanjen bredte skygge,
der hvor bakken giver læ for vestenstorm,
var der ordenspryd og stille landlig hygge
og Petrea bagte brød og "ævelhorn".
Vejen svinger brat mod havnens liv, som kalder,
og vi når til fiskerbyen hus ved hus.
Vejens bane snor – og bakken stadig falder.
Der var spor fra regnskyl i det løse grus.

10 I et gammelt hus i skovly under brinken
var cafébeværtning, stil til afholdspris.
Her var hyggesnak og harmoni og blinken.
Laura solgte kaffe, brød og DANA IS.
Her var andespil – fra tilråb hørtes glosen –
der var folk i trængsel, spændingen var krap:
"Kom nu med den – eller ta' og ryst på posen!"
Og fra køkkendøren hørtes andens rap!

11 Langs med vejen var der trivsel i butikker.
Cille Strandby, Klippe Karen – nævnt i flæng.
Og Bolette solgte guf – til dem der slikker.
De var alle gift med gæve fiskermænd.
Ingvar købmand var der, solgte ting til skibe:
tovværk, tjære, maling, fiskekrog og net.
Som I ser, der var forretninger på stribe.
Der var landsbyliv med hygge, tryk og let.

12 Kan I høre havnens lyd og atmosfære?
Høre savværksklang og bådebyggeri?
Mærke havets luft og krydret duft af tjære?
Kan I frydes over dette sceneri?
Følg mit blik ud over havneplads og molen,
der hvor fiskekvaser stævn mod stævn var lagt.
Livets rytme: sindig slentring var i solen,
li'som bådens motor gik i rolig takt.

13 Der er friske fisk, når morgensolen stiger.
Til filetfabrikken blev den hentet ind
og behandlet af de ferme fiskerpiger,
som tog dygtig tørn med flid og åbent sind.
Laurits Nissen kunne driftig motor stille.
Der var rytme – som i livets karrusel.
Thomas gartner havde grønt og kruspersille.
Som I ser: Vort samfund det var funktionelt.

14 Livets rytme var som skæbnespillets brikker,
der hvor stemning skifter tone - skala ren.
Der var sorgens stund, hvor uret langsomt tikker.
Derom vidner byens tavse mindesten.
Men den friske luft fra bælt og fjordens bølger,
gav os glæde - lærken jublede i sky.
Denne mindestrømning smyger varmt og dølger
svundne dage, Skærbæk kære fiskerby.

1 Tanker om det gamle Skærbæk vil jeg værne,
 som en vandring gennem mindets lyse vang.
 Hvor erindring bryder tidens travle kerne
 og fremdrager træk fra det, der var engang.
 Der var smil og alvor, glæde, sorg og længsel.
 Der var blæst og sol og tunge regnvejrsrsky'.
 Lyse tider vekslede med kummer trængsel.
 Dengang Skærbæk var en lille fiskerby.

2 Der var Overby med håndværk, drift og handel.
 Der var bondegård – i klynge lagt og spredt.
 Og i dagens dont var værdig vægt og vandel
 med respekt. – Og folk i troen var beredt.
 Der var sindig takt, som bølgerne mod stranden.
 Der var sammenhold om tidens kår og kur.
 Der var agt – for alle kendte jo hinanden,
 fulgte med, som i vor mindevandringstur.

3 Lad os starte ved den gamle hovedskole.
 Lærer Larsen bragte lærdom til vor by.
 Regning, dansk og salmens vers, det var parole,
 som vi alle fulgte uden mindste kny.
 Langs den gamle grusbelagte vej vi vandred'.
 Der var grøft og hegn og sving med skarpe drej,
 som er værnet, alt er ikke helt forvandlet.
 Og endnu består den gamle Grønnevej.

4 Ved det næste vejkruds hørtes hamren klinge
 taktfast, kyndig med behændighed så spag.
 Og til smedjens toner kunne ses Juulsminde
 og den gamle port i længen hos Niels Pagh.
 A.P. var på Højbygård centralt placeret
 tæt på møller, maler, murer og vor smed.
 Fælles vel og sindelag var koncentreret
 omkring tidens kår og villig hjælpsomhed.

”Så ta`r vi sivsko`ne på.....”.

Første Skoledag

Vel hjemme igen stod jeg bag butikkens glasdisk, hvor en kunde var ved at se på noget stof i metermål. Jeg erindrer ikke, hvem hun var, men hun spurgte om noget med skolen, og jeg svarede, at tiden var gået alt for hurtigt. Hun trøstede mig med, at den nok skulle blive lang nok de næste 7 år, jeg skulle gå i skole.

Var man en af de første dage i april 1948 ankommet med den osende fjorddamper "Freja" til Skærbæk Havn og havde spurgt en af de ældre fiskere efter skolen, ville han sindigt have svaret: "Mener do æ forskul? For så er'n op o æ top å æ Gisselbank skrå over for æ kjøm'n."

Æ kjøm'n var mine forældres blandede landhandel, og på hjørnet overfor lå et stort rødt hus med skolestue i den ene ende og lærerindebolig i den anden. Ud for skolen var lærerindens have med tjørnehæk omkring.

Når jeg legede med Gunnar, der boede længere nede ad Gisselbakken, hørte jeg ofte fra skolens åbentstående vinduer om ikke smuk så megen høj sang og talekor af karsken bælg.

"Barberens Gunnar", der var et år ældre end mig og nu skulle i anden klasse, havde nogle få dage før min første skoledag præsenteret min fremtidige lærerinde frk. Frederiksen for mig. "Vi kaster bare jordknoIde på hendes dør, så kan du se, hvordan hun er", foreslog han. Som sagt så gjort. Frk. Frederiksen kom ganske rigtigt frem i døren, ret så hurtigt endda. Vi nåede knapt at dukke os bag hækken. Hun var meget høj og havde en mørk kjole på, der gik helt op i halsen. Håret var meget lyst ovenpå et meget rødt hoved, og jeg erfarede for første gang, hvor højt hun kunne skælde ud.

Måske havde det lidt med den hændelse at gøre, at jeg ikke mente, det var nødvendigt, at min mor ville følge mig i skole. I hvert fald løb jeg i forvejen, så kunne hun komme senere.

Jeg medbragte en brun skoletaske af læder og et træpenalhus med et par grifler, da papir og blyanter lige efter krigen (1940 - 1945) ikke var noget, man ville ofre på børn, der ikke havde lært at skrive.

Fra den grusbelagte legeplads førte 3 trappetrin op i en

Anders Jørgen Jensen

(syntes jeg) pompøs hall med uendelig mange knager og et flisegulv i skakbrætmønster. Til venstre førte en blankpoleret dør ind til selve skolestuen, der duftede nyferniseret. 2 lange rækker af skoleborde med faste bænke og et kateder øverst mod tavlen dominerede rummet. Til højre for tavlen stod kakkelovnen høj og rund med forkromet kongekrone på hovedet og buet skjold for maven.

Ved siden af kakkelovnen samlede samtlige mødre sig, efterhånden som frk. Frederiksen venligt, men med myndighed anviste os vore pladser: Inga, Lisbeth, Karen og Elisabeth i venstre række (kvindesiden), "Tusse Bent", Tage, Helge og mig i højre række (mandesiden). Mødrene blev, vist nok til deres fortrydelse, anmodet om at forlade arenaen.

Jeg mener, vi den dag fik kakao og boller med smør. Sandsynligvis erstatningskakao; men vi var jo ikke så forvante.

Nederst i klassen stod et skab, der bl.a. indeholdt sivsko

FØRSTE RÆKKE FOR OVEN TIL VENSTRE: Edith Krabbesmark, (medhjælper), Bent Jørgensen (Tusse Bent), Bente Eskildsen, Sofie Hansen (Fie), Erling Damkjær, Alvin Pedersen (Eje), Gunner Jacobsen, Ejner Ørum (Børupskov), Frk. Frederiksen.

ANDEN RÆKKE FRA VENSTRE: Inga Nielsen, Arne Ottosen, Niels Dahl, Egon Teut, Jørgen Nielsen, Kurt Flint Larsen, Else Marie Mikkelsen, Edith Brødsgaard, Inger Andreasen, Ester Sørensen, Leif Jensen, Helge Brødsgaard.

TREDJE RÆKKE FRA VENSTRE: Jytte Pedersen, Hanne Ørum Nielsen, Selma Pedersen, Jytte Knudsen, Aase Lind, Rita Nielsen, Hans Chr. Hansen (Lillebrør), Bent Friis, Carl Aage Suhr, Johannes Teut.

FJERDE RÆKKE FRA VENSTRE: Karen Bach, Elisabeth Suhr, Joan Damkjær, Harry Ottosen, Annelise Jespersen, Anders Jørgen Jensen, Tage Jacobsen, Elisabeth Holm, Kirsten Engelbrecht Jensen.

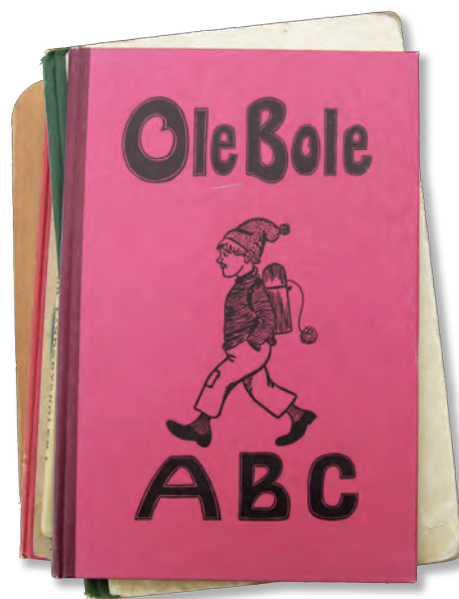
i forskellige numre, og de, der ikke havde medbragt skiftesko, kunne gå ned til skabet og udvælge sig et par, som passede så nogenlunde. De klemte i hvert fald ikke. Sivskoene var stillet til rådighed af "Kong Maj", (sognerådsformanden) i Taulov kommune. Sivskoene var dejlig varme, men noget stikkende i modsætning til vore normale krigskramshjemmesko: Genbrugte cykeldæk, overbygget med papsåler og stof syet sammen med snor og limet i kanten. De var enormt slidstærke, blot de ikke blev våde, for så gik lim og pap i opløsning.

Vi lærte en sang, og så snakkede vi om et stort billede på væggen til højre. Det forestillede en skov med et væld af dyr, fugle og planter bugnende af frugter i et solbeskinnet landskab med blånende fjerne bjerge. Bl.a. fik vi øje på en slange, der lå og soled sig i et æbletræ, men der var ingen mennesker. Frk. Frederiksen kaldte skoven for Edens Have, og slangen i æbletræet lovede hun at fortælle os om næste dag.

I frikvarteret fik vi anvist "dasserne" med bræt og spand: Et til piger og et til drenge. Til alles forundring måtte drengene ikke bruge pigernes og omvendt. Hjemme havde vi jo alle kun et til fælles afbenyttelse. Det virkede mystisk og måske også lidt spændende; men hvorfor fik vi aldrig at vide. Det forblev en hemmelighed; sådan noget talte man ikke om.

En meget vigtig ting den første dag var den skiffertavle, vi fik udleveret. Endskønt den godt nok så ud, som havde den gjort krigen med: skrammet, ridset og med en stor revne på tværs, følte jeg, at nu var jeg noget! Nu manglede jeg blot at få de af frk. Frederiksen indridsede linjer fyldt ud med skrå nedstreger (begyndende fra oven og nedefter) og 1 taller, så var den skole overstået.

Men nej – frk. Frederiksen var stærkt grebet af tidens ånd om det sunde legeme og den ranke ryg. Hun havde

af den grund hos snedker Christoffersen fået fremstillet nogle forlængede, ferniserede kosterkafter, så vi kunne – jævnt fordelt i klassen og stående i vore sivsko – kaste os ud i datidens aerobic: Kaptajn Jespersens stavgymnastik. Kaptajn Jespersen forestod hver morgen i radioen, med fyndig stemme, dagens øvelsesprogram, som burde efterfølges af iskolde bade. Dette program fulgte frk. Frederiksen. Vi slap for badene. Der var ingen brusere på skolen.

Vi sluttede meget højt syngende dagen med:

Nu er timen til ende,
og til hjemmet vi gå,
hvad vi lærte at kende,
skal vi nok huske på.

Vel hjemme igen stod jeg bag butikkens glasdisk, hvor

en kunde var ved at se på noget stof i metermål. Jeg erindrer ikke, hvem hun var, men hun spurgte om noget med skolen, og jeg svarede, at tiden var gået alt for hurtigt. Hun trøstede mig med, at den nok skulle blive lang nok de næste 7 år, jeg skulle gå i skole. Da husker jeg, som var det i går, helt tydeligt, hvordan en hede bredte sig i hele kroppen, kinderne begyndte at brænde, og jeg fik en klump i halsen. Jeg så ned i den åbentstående skuffe med lynlåse, elastik og skydespænder. Det frygtelige gik pludselig op for mig; at skolen ikke var forbi, og jeg var bundet mod min vilje. Jeg havde pligt til at tilbringe resten af livet iført for store sivsko og udføre Kaptajn Jespersens stavgymnastikøvelser.

Ingen måtte se, jeg var gråden nær. Jeg løb grådkvalt gennem butik og lagerrum ud i haven. Den stærke aprilsol lyste mig i møde. En byrdefuld og spændende epoke af mit liv havde taget sin første begyndelse.

PS. Retfærdigvis skylder jeg at fortælle, at frk. Frederiksen viste sig at være en rar, omend bestemt lærerinde med helt eminente fortælleevner. Vi blev hurtigt gode venner, og historien om jordknoldene omtalte hun aldrig. Frk. Frederiksen var en kapacitet i Skærbæk Forskole i over 40 år.

5 Ad den gamle vej vi haster og passerer, malerhjem og træskomanden Rasmus Lind, som lod aftenpostens nyhed os servere. Bragte nyt om verdens gang, om vejr og vind. Skærbæk Handelsplads med købmand Chr. Jensen solgte dagligvarer, fyldig kollektion. Stovt han står endnu bag disken på regensen, værner stadig om den gamle bastion.

6 Mod den nye alfarvej vi vender blikket. Vognmand Chr. Albrechtsen har startbesvær. Men hos Henry Lind var drosken blank - som slikket, og han solgte gerne cykler til enhver. Fra Christoffersen man hørte saven klinge, bygningshåndværk, hammerslag og duft af træ. Og på bakkens top vi Høstgaard kunne finde, hvor han værnede sin mark, sit kvæg og kræ.

Fiskeri i Skærbæk

Til tilflyttere og andet godtfolk: En kalejdoskopisk
præsentation af fiskeriet i Skærbæk

Gennem tiderne har havbund og kyst undergået forandringer her i Skærbæk som i det øvrige Danmark. Efter sidste istid har havbunden i Kolding Fjord sænket sig med ca. 1,5 meter, hvilket de mange flinteredskaber, fundet i fjorden, viser. Foruden ændringer af havbund og kyst betyder vegetationen i vandet meget for mængden og arten af fisk. Det kan også nulevende fiskere tale med om. Jens Nørholt Jensen: "Ålegræsset forsvandt i 1933". "Hvordan kan du vide det så præcist?". "Jo, det var det år, jeg blev født!!".

Udsagnet viser, at viden om forholdene for fiskebestanden var og er af stor betydning.

Jens Tang, der havde et gartneri på Skærbækvej, genfortalte somme tider på lidt vidtløftig vis historier, som han enten selv havde oplevet eller var kommet under vejr med. Noget var sandt, mens andet havde mytens karakter - døm selv.

Således fortæller Jens Tang, at der i hans barndom lå en nu udjævnet ø i Gudsø vig, og at vigen indtil 1930'erne var en stor tangskov med en dyb rende fra Oddersted til Houens Odde. Der kom sygdom i tangen, som så forsvandt. "Et stykke fra land i den øverste ende af vigen var der en lille plet (et kildevæld), kaldet "Ludvigs grubekedel". Ingen vidste grunden. Men for en del år siden, da Eltang sogn åbnede en grusgrav ved en lille ejendom neden for Jydekroen, stødte man på en meget kraftig vandåre, som udløste en stor underjordisk vandsamling, et større areal sank betydeligt og vældet i vigen ophørte. (Istidens) smeltevand må have gravet en meget dyb rende ud til vigen, for der har været sejlads helt op til Skibdræt Mølle".

Ændringer i den undersøiske vegetation og i strømninger har stor indflydelse på, hvad man kan fiske og hvor, og helt gal på den, har Jens Tang vel ikke været?

"I 1930'erne var der masser af rødspætter her i området", siger en fisker. "Og helt op til omkring 1990 var der også ålekvabber - dem tager skarven nu", siger en anden.

Omkring år 1800 bestod Skærbæk af ca. 50 huse. Der var 2 store gårde, en del mindre gårde og 10 huse, beboet af fiskere. Af disse lå kun 2 nede ved stranden.

Det siges, at en lav skatteprocent var årsagen til, at der var relativt mange kuttere i Skærbæk i 1930 - 1940. Når det gik godt for fiskerne, gik det godt for Skærbæk. Og det gik godt indtil omkring 1975. Folk i byen kunne altid gå på havnen og købe billig fisk. Man kunne bl.a. henvende sig på en af filetfabrikkerne (P. B. Pedersens eller H. Damkjærs). Så sprang en mand ned i hyttefadet, greb en ketcher og fiskede det ønskede frem. Så var det bare om at vælge arten, hvor mange og hvor store fisk, man ville have med. Fladfiskene blev flået, torskene skåret op og indvoldene blev taget ud. Rogn og lever fulgte gratis med. Ja, det var dengang, hvor fisk var en utrolig billig spise.

Ålefiskeri

Efter marsvinefangsten, der ophørte i 1910, blev ålefiskeriet det store hit. Ja, man kan næsten kalde det et åleeventyr. Ålekvaserne lå for svaj udenfor det nuværende havneområde, og allerede i 1902 var 15 ålekvaser hjemmehørende i Skærbæk. Ålene blev landet der, hvor marsvinene tidligere var blevet det, og om vinteren

blev kvaserne trukket på land. Indtil 1920 var der kun en primitiv træmole til fortøjning. (se billede)

De fleste ålekvaser var under 20 BRT., for så krævedes der ikke skibsførerbevis for at sejle med dem. I stedet for et lastrum var kvaserne forsynet med en dam, hvori der var boret huller, som sikrede fangsten friskt vand. Hullerne var selvfølgelig tilpas små, så ålene ikke kunne slippe ud. En kvase på små 20 BRT. kunne have en last

Antal kuttere hjemmehørende i Skærbæk:

1940: ca. 50   1980: 7

1970: 30-40   2012: 4

INDTÆGTSREKORD:

I 1968/1969 blev der landet for
900.000 kr. fisk i Skærbæk

på op til 7 tons ål. Med så mange ål om bord var det nødvendigt at holde kvasen sejlede. De fulde kvaser kunne ikke altid nå hjem til Skærbæk. Så lossede man f.eks. i Svendborg, hvorfra ålene blev kørt på lastbil til fiskeeksportør Th. Pedersen i Kolding, der var Danmarks største, målt i handel med både levende og røgede ål. De fleste blev solgt til Tyskland, Holland og Schweitz. Th. Pedersen havde ca. 12 fiskeskippere fra Skærbæk "under sine vinger", og det siges, at han behandlede dem godt.

I september, oktober og november var det sæson for ål. Resten af året fangede man industrifisk, torsk og jomfruhummere fra kvaserne ved Skagen og Hirtshals. Ål kunne også fanges ved bundgarnsfiskeri. I så fald var bundgarnspælene afpasset i længden til vanddybden på det sted, den enkelte fisker havde råderet over.

Jens P. Jansen var den første, der fik motor i sin drivkvas. Det skete i 1910, og motorkraften var 6 HK. De andre fiskere var overbeviste om, at al fisk i Lillebælt ville blive fisket op, men de fulgte snart efter selv. En af dem, der kan huske, hvordan det var at fiske med en drivkvas er Bent Pedersen (Røde Bent), Børup Sandevej. Han fulgte i farens og farfarens fodspor, og fortæller: "En drivkvas er en båd med sejl og fangarme ud for hver side af båden. Voddet sidder på fangarmene. I magsvejr dur det ikke at fiske på den måde, så svinger armene med voddet jo rundt". Da han var barn fiskede de i Lillebælt, ved Sejerø, og i Flensborg og Horsens fjorde. "På et tidspunkt skred tangen i Horsens Fjord, og så var fisken væk. Dengang talte man ikke så meget om iltsvind".

Torskefiskeri

Det kan naturligvis lade sig gøre at fange torsk i Skær-

bæks nærområde. Men de bedste, dvs. de største og de fleste torsk befinder sig uden for området, hvilket altid har medført, at mange fiskere herfra enten har haft hyre på både i Esbjerg, Frederikshavn, Skagen, Hanstholm og Åbenrå eller har ligget i fremmed havn.

Torsk smager bedst i sæsonen fra september til og med april, dvs. i alle de måneder, hvori der indgår et "r".

Agnfiskeri

Jens Nørholt udtalte som formand for Fiskeriforeningen i 1982 til "Debat", Fredericia Kommunes publikation, at en lystbådehavn i Skærbæk ville gå ud over agnfiskeriet. Her i byen var agnfisken ålekvabber under 7 cm. De blev fisket med vod i det flade vand, hvor lystbådehavnen nu ligger.

Agnfisk er småfisk som sild, løjer, tobis og i Skærbæk altså ålekvabber. Man kan skalfryste disse fisk udbredt på aviser, pakke dem i poser og senere anvende dem til lakse-, havørred- eller hornfiskefangst.

Isfiskeri

Når Kolding Fjord fryser til, så kun sejltrenden er åben, er det muligt f. eks. at stange ål. "Vi tog en skovøkse og et ålejern med, slog hul på isen og lagde isskoserne i en rundkreds om hullet, så andre kunne se, at der var en våge", fortæller Bent Pedersen*. Og videre: "Da vi var drenge, var noget af det bedste, vi vidste, at sejle med isbåde - der var fart på, kan I tro - og en dejlig lyd".

I isvintrene under 2. verdenskrig var der rig mulighed for isfiskeri, men også i vinteren 1986-87 var der mange, der fiskede på isen.

Fiskere og medier

Skærbæks fiskere har gennem tiden haft mediernes interesse, hvad de mange avis- og bladudklip vidner om. Der har altid været basis for et godt fotografi, hvad enten det gjaldt isvintre med ålestangeri på fjorden, skruringer og isbåde eller det forelskede par på en pullert en lun sommeraften.

Ja, det er næsten ikke til at tro det, men i 1936 var der en artikel i det hedengangne, meget fine modeblad "Tidens Kvinder", hvor der i tekst og billeder blev redegjort for: "En lille Visit paa Fiskefiletfabrikken i Skærbæk ved Lillebælt". Citat fra artiklen: ".....på den østre mole ligger Fiskeeksportørerne Jacob & Knud Pedersens Fiskefiletfabrik. Der hersker Travlhed foran de lave, langstrakte Bygninger derude: Fiskekvasen "Twea" er lige indkommet med sin Fangst, ca. 6.000 kg spillevende Torsk svømmer rundt i den bredvommede Last, hvorfra de med Ketsjere overflyttes til Hyttedafadene, der ligger i lange Rækker neden for Bolværket. Det glimter som utallige små Lyn, naar Solens Stråler fanges i de sprælende Fisks blanke, vaade Skæl".

Så poetisk kan det hårde arbejde beskrives.

Kik indenfor i "Skærbæk Fiskerisamling" på havnen.

Åbningstid:

Efter aftale med Henning Lind, tlf: 7556 4072

Se også artiklerne: Filetpigen og En Fiskerfamilie i Skærbæk.

*Bent Pedersen, Børup Sandevej døde i maj 2012.

Is-sejlads

En Filetpiges Fortælling

Hun kunne rubbe neglene - 20 tons fileter på et enkelt år!

Det var et koldt stykke arbejde at filetere fisk. Grethe erindrer, at de på et tidspunkt fik stillet en kakkelovn op. "Det var dejligt i de koldeste måneder, men man vænner sig også noget til kulden, og vi havde altid noget godt og varmt på fødderne".

Forrest: Anne Pedersen, Misse Jacobsen, Holger Hansen, Dutte Schøsler, Grethe Damkjær Bagest: Else Flindt, Ruth Pedersen, Elna Strandby, Gerhard Pagh, Jens Peter Pedersen.

Grethe Damkjær, født i 1925, er datter af Laura og Michael Sørensen. Moderen havde Afholds Cafeen, der lå på Skærbæk Havnegade 23. Faderen var en travl vognmand, som sommetider måtte tage en ekstra tur, selv efter at han var gået til ro. Grethe husker således, at nogle unge fyre gerne ville have ham til at køre dem og deres cykler til Tuberkulosesanatoriet i Strandhuse ved

Kolding. De mange piger, der var ansat der, trak godt i ungersvendene, og der var da også mange af dem, der hentede sig en kone der.

Om sin barndom fortæller Grethe bl.a., at hun ikke kunne forstå, hvorfor der altid var en låst skuffe i buffeten. En skuffe hun ikke måtte komme til. Det var først, da hen-

des far døde, hun fik at vide, at der i skuffen lå papirer, der viste, at hun var adoptivbarn og stammede fra Kolding. Hendes far havde været så bange for, at hvis hun fik det at vide, så ville hun ikke bo hos dem. Som Grethe siger: "Selvfølgelig ville jeg blive hos dem. Jeg havde det bedste hjem, man kunne ønske sig. Ja, jeg blev nok også en smule forkælet". Forkælelsen kan nok ikke sammenlignes med den forkælelse, vi kender i dag. Grethe siger: "Jeg legede med dukke. Min hed Peter - og julegaver var som regel lidt nyt dukketøj. Vi var jo ikke så forvante med gaver dengang. Jeg blev altid glad for det, jeg fik".

Pligterne var til gengæld ikke så mange i barndommen. Grethe løb lidt byærinder, og husker i hvert tilfælde en gang, hvor hun skulle hente en torsk på havnen. "Den sprang ud af kurven, og jeg turde ikke tage ved den. Men så kom gamle Peter Tang og reddede mig." "Nu skal jeg hjælpe dig, bette ven". Han satte den i spænd i kurven, så den ikke kunne hoppe ud.

Det pudsige ved den historie var, at Grethe i hele sit arbejdsliv kom til at røre ved fisk. Hun blev filetskærer og var i mange år ansat ved fiskeeksportør Peter Børge Pedersen og senere ved Søren Damkjær.

I Grethes barndom var der noget der hed "Fænmøder". De havde fået navnet efter en fenne, der lå fra Overgade og ned mod havnen. Hvert forår, eller måske først på sommeren blev der afholdt møder, hvor talerstolen var pyntet med bøgegrene og blomster. Fra disse møder erindrer Grethe en missionær, der kom og talte. Møderne foregik omkring det sted, hvor Nyvej nr. 8 ligger i dag.

Grethes barndomshjem var Afholds Cafeen, som på det

tidspunkt var det eneste samlingssted i Skærbæk. Om vinteren var der folkedans ved Alfrida Skov (Bitten), hvor hendes far, maler Skov trakterede violinen. Der blev afholdt gåse- og andespil med levende fugle. Gæssene og ænderne gik ude i laden, hvor de ventede på den heldige vinder, der så fik en levende fugl med hjem under armen.

Under 2. Verdenskrig gik der en fjorddamper fra Kolding over Løverodde til Skærbæk og retur. En sommersondag om eftermiddagen kunne der snildt være en 14-15 gæster til kaffe. Grethe mener at huske, at et stykke lagkage plus en kop kaffe kostede 35 øre. - Trods den begrænsede plads i cafeen blev der også holdt store fester. Således holdt Fiskeriforeningen deres sammenkomster og juletræsfester der. Omrejsende biografforestillinger, gymnastik og Mester Jakel teater var også på programmet. I 1935 blev cafeen udvidet med verandaen, og det kunne mærkes på pladsforholdene. Grethe og Marius Damkjær blev gift i 1947, hvor hendes forældre købte det hus på Ernst Carlsens vej, hvor

Grethe og Marius stadig bor. Grethes far købte huset af savskærer Harald Iversen for 6.000 kr. Udbetalingen var på 5.000 kr., og de sidste 1.000 kr. blev afdraget med 100 kr. om måneden. Grethe og Marius fik to børn: først kom Ingelise (Lise) og senere Mikael. Grethes forældre fik et godt otium hos Marius og Grethe. Marius fiskede en del år sammen med sin far og overtog senere kutteren. Sønnen Mikael fortæller, at Marius's

Jens Hwas og Marius Flint skærer hovederne af fiskene

mor kom fra København, og at det var noget af en omvæltning at komme til Skærbæk. Hun var tjenestepige hos et herskab, der skulle feriere i skærbækområdet, og så løb hun ind i Viggo, som var Marius's far.

Arbejdsdage på havnen

Da Grethe var blevet konfirmeret, begyndte hun at arbejde på havnen med at skære filet. Det arbejde fortsatte hun med, indtil Mikael blev født. Fiskeindustrien beskæftigede en halv snes stykker, når der var fuld arbejdsstyrke på. Arbejdsdagens længde afhang af

årstid og fiskemængde. Grethe fortæller, at et år op til jul skar de fileter fra kl. 8 til kl. 18. Men så kom Peter Børge Pedersen og sagde: "Hvis I kommer i morgen tidlig piger, så vil jeg lægge 5 kr. mere i jeres lønningspose." Grethe: "Hver gang vi havde spanden fuld af fisk, blev den vejlet og vægten noteret. Vi fik fra 9 øre pr. kg til senere 11-12 øre pr. kg. Men det var, når vi skar torsk. Skrubber, isinger og rødspætter fik vi noget mere for, men der skulle jo også mange flere i spanden, før end den var fyldt". "Vi blev ugeaflønnede, og der blev altid ført regnskab i hjemmet."

Marius noterede hver dag sin fangst samt de kilo fisk, som Grethe fileterede. Året 1949 viste, at Grethe havde skåret 20 tons fisk. Når der var rigtig tryk på, foregik det som teamarbejde, længe før der gik mode i det ord. "2 mænd stod ude i det fri og skar hovederne af fiskene og smed dem i et kar. Så var det ind til os i filethuset, hvor én pige flåede og en anden fileterede. Andre piger pakkede fisken ind, én bragte fisken videre til ishuset, og atter andre forede trækasser med træuld. Så kom der is i bunden, fiskepakker ovenpå, is på toppen. Endelig blev låget sømmet på, og kasserne blev kørt til Taulov Station".

Gerhard Pagh arbejdede i ishuset, og Jens Peter Pedersen kørte til stationen med de mange fisk, der blev eksporteret til Schweiz og Italien.

Det var et koldt stykke arbejde at filetere fisk. Grethe erindrer, at de på et tidspunkt fik stillet en kakkelovn op. "Det var dejligt i de koldeste måneder, men man vænner sig også noget til kulden, og vi havde altid noget godt og varmt på fødderne". Der var et stort og godt samarbejde i fiskeindustrien.

Gerhard Pagh og Dudde Schøsler slikker solskin i en pause.

Præsten og det lave gærde

Måske er der læsere, der undrer sig over, hvorfor Mikael, der blev opkaldt efter morfaderen, ikke staver sit navn på samme måde.

Da Birgit Ørum interviewede Grethe, fik hun denne forklaring:

Ved dåbssamtalen med præsten fortalte Grethe, at drengen skulle hedde Michael, underforstået som sin morfader. Længere henne i samtalen, hvor præsten havde ført navnene ind i bogen, spurgte Grethe, om præsten havde skrevet Michael med c. Det havde han ikke, og han var heller ikke til sinds at ændre det indskrevne. *”Hvad jeg skrev, det skrev jeg”, var ordene til Grethe. Og således gik det til, at Mikael skriver sit navn med k.

En fenne er et oldfrisisk udtryk for et stykke marskland, indhegnet af grøfter. I Danmark betegnedes en indhegnet græsmark også en fenne. Ordet fenne er i dag afløst af fold.

* Johannes Evangeliet kap. 19 v. 22

En Fiskerfamilie i Skærbæk

Fisker Kjeld Mikkelsen om livet på havet i et halvt århundrede

Det typiske spørgsmål fra landkrabber om, hvordan fiskerne finder ud af, hvad de fisker efter, besvarer Kjeld med, at det for fiskerne ikke er noget problem. Det kommer fortrinsvis an på grejet, pladsen og sæsonen - og at vide, hvor fiskene er.

Det gode skib "Rigmor"

I flere generationer har Kjelds familie været fiskere. Umiddelbart efter sin konfirmation kom Kjeld, familietraditionen tro, med sin far ud at fiske.

Dette var en meget almindelig begyndelse på arbejdslivet for unge mennesker i Skærbæk i tiden op imod midten af 1900-årene.

Der var ikke nogen egentlig uddannelse til fisker. Man gav sig i kast med det og oparbejdede efterhånden den fornødne erfaring og indsigt i fiskeriets metoder og vilkår.

I Snoghøj var der indtil 1924 fiskerihøjskole, men Kjeld husker ikke, at fiskere fra Skærbæk tog undervisning der. Heller ikke dem fra den tidligere generation.

En ulykkesdag

Desværre skete der det ulykkelige for Kjeld og hans familie, at han allerede efter et års arbejde på havet, som følge af et øjeblikks uforsigtighed, som 15-årig mistede det ene ben i et spil.

Det skete ved Brandsø små 2 timers sejlads fra Skærbæk. Det var den 6. juli 1943.

At det skete just den 6. juli besværliggjorde redningsaktionen yderligere, idet det var vanskeligt for ambulancen at komme igennem Fredericia pga. 6. juli-fejringen i byen.

Efter en rekreationsperiode tilbød Kjelds far, Herluf Mikelsen, at Kjeld ville få støtte til en uddannelse til hvad, han måtte ønske, idet hans far nu indså, at fiskerierhvervet måske ville være for hårdt under de givne omstændigheder.

Kjeld sagde nej tak til tilbuddet og fastholdt, at det var fiskeriet, han ville og fortsatte oplæringen hos sin far.

Uddannelse

Som syttenårig tog Kjeld på navigationsskole i Grenå og erhvervede som 18-årig certifikat som sætteskipper med ret til at føre skib op til 3000 tons.

Næringsbrev som fisker erhvervede han dog først, iflg. reglerne, som 23-årig.

I en ung alder blev Kjeld skipper på en af sin fars fiskerbåde, AS 133 "Anna Marie".

Et par år senere, ca. 1950, købte Kjeld båden af sin far. Kjeld ejede "Anna Marie" frem til ca. 1970, hvor båden blev solgt. Den gør nu tjeneste ved en ørredfarm i Snaptun under navnet "Mia".

Skipper på "Rigmor"

Efter at faderen var afgået ved døden i 1964 efter en tid med sygdom, overtog Kjeld efter sin far kutteren VE 334, "Rigmor", som i øvrigt forblev i Kjelds eje indtil 2005.

"Rigmor" er bygget af Langø Skibs- og Bådebyggeri A/S Nakskov i 1935, på bestilling af Kjelds far. Den lokale skibsbygger, Carl Nissen i Skærbæk, har i samarbejde med køberen udført tegningerne til bådens konstruktion og indretning.

Skibstypen er en ålekvase, der er indrettet med en stor dam midtskibs og hovedsageligt er beregnet til transport af levende ål fra ålefiskernes fangststeder til opkøbere. I båden var oprindeligt indbygget en Alfa dieselmotor fra Frederikshavn med serienummer 14 på 55 HK. Denne blev i 1950 udskiftet med en større maskine.

Efter at Kjeld havde indstillet fiskeriet, sejlede han med lystfiskere i de lokale farvande.

"Rigmors" ulykke

I 2005 blev "Rigmor" solgt til en køber, der havde intentioner om også at sejle med lystfiskere.

Denne overdragelse af det gode skib, "Rigmor," var nær blevet dets undergang. Den nye ejer misrøgtede båden, der ellers i Kjelds ejerskab var optimalt passet og vedligeholdt.

Den nye ejer overbelastede motoren og påsejlede svenskekysten ved Kullen, så båden sprang læk. Senere løb "Rigmor" på stenrevet ved Sejerø. Også en episode med at tørne ind i bolværket i Assens Havn bidrog til "Rigmors" fordærv.

Båden endte omsider på Fregatværftet i Ebeltoft, hvor nødvendigt reparationsarbejde blev udført, men her kneb det for ejeren med finansieringen.

"Rigmors" redning

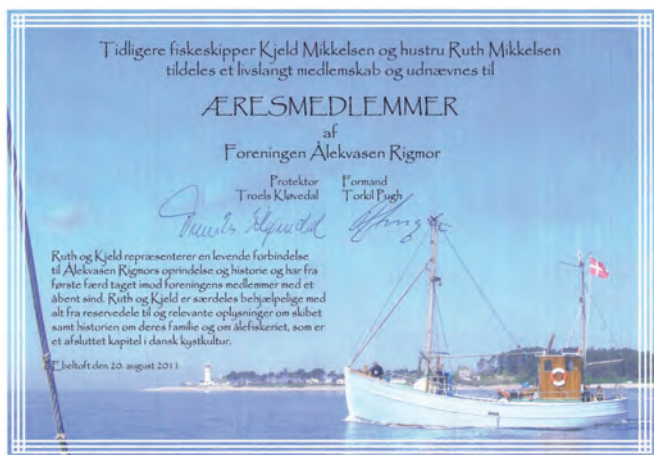
På forunderlig vis opstod den mulighed, at "Rigmor" kunne overgå til en form for museumsskib som repræsentant for skibstypen, idet "Rigmor" var et emne, der på forsvarlig vis kunne bringes tilbage til sin oprindelige skikkelse som ålekvase.

”Foreningen Ålekvasen Rigmor”, blev stiftet i Ebeltoft. Formålet med foreningen er ved frivillig arbejdskraft at bringe ”Rigmor” tilbage til sin originale form, vedligeholde den, og desuden lade ”Rigmor” indgå som en maritim kulturinstitution i egnens hav- og fiskerimiljø.

Ved arrangementet ”Maritime Dage” i Ebeltoft i sommeren 2011, genså og genoplevede Kjeld og hans hustru Ruth deres gamle skib.

”Rigmor” var endnu på dette tidspunkt ikke færdigrestaureret, men dog sejlklar.

Troels Kløvedal, der er protektor for foreningen, holdt tale for ”Rigmor”, og Kjeld og Ruth blev udnævnt til foreningens første æresmedlemmer.

”Rigmor” sejlede en runde i bugten med sin gamle skipper ved roret, og Kjeld fik lejlighed til at vise, hvorledes det vi landkrabber kalder en parallelparkering, let og elegant kunne udføres ved at lægge ”Rigmor” til kaj på en lille plads mellem 2 både.

HERUTHANIK

Tilbage i 1973 bestilte Kjeld en båd af samme størrelse og type som ”Rigmor” hos det samme bådebyggeri i Nakskov, som havde bygget den første ”Rigmor.”

Da båden var klar til levering, blev det af Kjeld pålagt familien at finde et navn til den.

”Hvis I ikke finder på et navn inden i morgen, når båden skal døbes, kommer den til at hedde Nikodemus”, kundgjorde Kjeld for familien, og familien gik i tænkeboks, og kom frem til navnet: ”HERUTHANIK”.

Det var en kombination af familiemedlemmernes navne – og det kom båden så til at hedde.

På langfart

Kjeld fiskede, som så mange andre fiskere fra Skærbæk, for det meste ikke i Skærbæks nærområde, men i farvande uden for Lillebælt. Derfor var det naturligt at losse fangsten i fremmede havne.

For Kjelds vedkommende mest i Skagen, Åbenrå og i fiskerihavnene på Bornholm.

Fiskeri, fortrinsvis af torsk, udenfor Skærbæks naturlige fiskeområde i Lillebælt, var mere givtigt, og man var i sæsonen om vinteren ikke så begrænset af isen, som i bæltet kunne skabe store forhindringer ved skruninger og som drivis.

De havgående kuttere var af en sådan størrelse og med en indretning, der gjorde, at fiskerne både kunne kokkerere og bo på bådene i længere tid.

På fridage i fremmede havne søgte fiskerne sammen i bådene til samvær og underholdning. Ofte gik man til Sømmandshjemmet og spiste dér.

Det typiske spørgsmål fra landkrabber om, hvordan

fiskerne finder ud af, hvad de fisker efter, besvarer Kjeld med, at det for fiskerne ikke er noget problem. Det kommer fortrinsvis an på grejet, pladsen og sæsonen - og at vide, hvor fiskene er.

Nyt hjælpeudstyr

Et nyttigt hjælpemiddel, ekkolod, fik Kjeld som én af de første i Skærbæk kort tid efter krigen. Det var et stort apparatur af amerikansk oprindelse.

Radiokommunikation bådene imellem og med land blev først almindeligt udbredt nogle år efter krigen.

I besættelsesårene var det sparsomt med brændstof til motorene.

Det var rationeret - og det var dyrt. Fiskeriet skulle være effektivt, for at økonomien kunne bære.

Besætningen på bådene var almindeligvis ikke en fast stab, men ofte folk man hyrede lokalt eller i de havne, man anløb.

Aflønningen til besætningen var altid afhængig af fangstens værdi.

Undertiden søgte man efter besætning i Fiskeritidende, hvis der ikke lige var nogle folk for hånden. Besætningen på Kjelds båd var dengang almindeligvis på 3 mand. Senere mekanisering gjorde, at mandskabet kunne reduceres.

Familiefællesskab

Kjelds tilkommende hustru, Ruth, var i nogle år, inden der kom børn, en del af besætningen.

Senere var Ruth og deres 3 døtre ofte med på sejlads og kunne således nyde familielivet ombord på rejsen til fiskepladserne og ved det daglige arbejde ombord.

Især Helle blev efterhånden så dus med tingene, at hun sagtens selv kunne betjene skibet med at klargøre maskineriet, starte motoren, styre og finde vej på søen.

Søsyge kunne godt være et problem i begyndelsen af en tur, men de fleste vænnede sig hurtigt til, at det vippede lidt. Nogle, bl.a. Ruth, mærkede aldrig noget til det. Andre - enkelte - kunne slet ikke have med sejlads at gøre og opgav skyndsomst livet på søen.

Minesprængning

Kjeld beretter, at han på nært hold oplevede den ulykkelige minesprængning i Lillebælt i september 1948, hvorved Willy Christensen og Aage Ravn fra Skærbæk omkom.

Minerne, der var udlagt i Lillebælt, var for de flestes vedkommende magnetminer, der stod oprejst fra bunden. Hvis de blev påvirket af et stålskib - eller væltet af fiskegrej - sprængtes de.

Ved Skagen fiskede Kjeld i årene lige efter krigen sammen med sin far. Her havde man problemer med en minespærring, tyskerne havde udlagt i en kæde tværs over Skagerrak - fra Hanstholm til norskekysten.

Enkelte miner kunne rive sig løs og drive rundt i området til stor fare for fiskerne.

De danske marineskibe kom undertiden til området, når de fik indberetninger om løsrevne miner. Nogle miner blev bragt ind i havnene, andre blev sænket, så de bare lå på havbunden - ueksploderede - hvor de var til stor fare for fiskerne.

En noget lemfældig omgang med de dødsensfarlige miner, syntes fiskerne.

I tidligere tid var bådene i Skærbæk registreret under AS for Århus og nu senere VE for Vejle.

Kjeld har ejet 2 både foruden den, han havde sammen med sin far. Det var praktisk med ejerskab af 2 både, idet man så kunne fiske som "tvillingepar" med fælles grej fastgjort i begge både. Denne form for fiskeri blev dog også praktiseret sammen med andre bådejere.

I tiden, før man fik radaranlæg i bådene, var det ikke så trygt at navigere gennem bæltet i usigtbart vejr som i senere tider med moderne grej. I stærk tåge måtte man ligge stille, og med tågehorn gøre andre opmærksomme på sin tilstedeværelse i farvandet.

Fløjtetønder, som var afsat på søkortet, kunne i nogen grad være med til at bestemme positionen.

Ålefiskeriet

Ålefiskeri har altid fra gammel tid været praktiseret i de indre danske farvande. Ålene blev fanget i bundgarn og opbevaret i hyttefade langs kysten eller i havneområdet. Når der var fanget en passende mængde ål, blev disse afhentet i ålekvaser og bragt levende til en "ålegrosserer". Her på egnen mest til Th. Pedersen & Co., Kolding. Det kunne ske, at hyttefadene løb fulde af ål, og ålene måtte forblive i bundgarnene, indtil der kom en kvaser og hentede dem. Heldigvis tager ålene ikke føde til sig på dette stade af deres liv, så fiskerne havde dem ikke på kost.

Th. Pedersen & Co. ejede selv et antal kvaser, hvortil der blev hyret skipper; men også nogle private kvaseejere leverede ål til firmaet.

Selv om ålesæsonen kun var på 3 måneder, var ålefishkerne fuldt beskæftigede året rundt dels med at ordne

og vedligeholde deres grej, og dels med almindeligt fiskeri.

Sæson for ålefiskeri er fra ca. midt september til midt december, noget afhængig af månens gang på himlen. Ålens livscyklus er aldrig blevet helt klarlagt; men alle, der er beskæftiget med at fange ål, véd, at månens stilling har indflydelse på ålens færden.

De ålefishkere, der anvender bundgarn, har deres bestemte pladser at operere på, idet deres bundgarnspæle er tilpasset den aktuelle vanddybde på stedet.

Hvor er fisken?

Ålefiskeriet har i de seneste årtier været stærkt aftagende ligesom anden form for fiskeri fra Skærbæk.

Om det skyldes overfiskning, klimatiske ændringer, forurening eller andet er uvist. Det er der fremført mange teorier om.

Fiskerimyndigheder og EU-lovgivning forsøger med love og bekendtgørelser at regulere fiskebestandene.

I disse fora fulde af udviklede og omfattende regler føler nogle af de udøvende fiskere sig ikke hjemme. Der lyttes ikke altid til deres synspunkter.

Er generationers oparbejdede erfaringer nytteløse?

7 Før vi slentrer nedad vil vi svagt bemærke,
vindens friske pust og åbne markers felt.
Solens glans og glade toner fra en lærke.
Bølgers blink fra Kolding Fjord og Lillebælt.
Så passerer vi den gamle folkeskole.
Frøken Fred'riksen jeg gerne mindes her.
Og beundrer det hun var og gav af sole-
lys og varme, lærdomsindhold til enhver.

8 Midt på Gisselbakken var som en vitrine,
hvor vi alle stod med næsen trykket ind.
Det var der Jep Kristian's mor og Karoline
solgte gaver, stort og småt og tusind ting.
Deres genbo drev salon og meget andet.
Blev i daglig tale kaldet Kaj Barber.
Der blev talt og vekslet nyhed, som blev blandet
li 'som nu, hvor snakken går om det, der sker.

9 Dybt i dalen, hvor kastanjen bredte skygge,
der hvor bakken giver læ for vestenstorm,
var der ordenspryd og stille landlig hygge
og Petrea bagte brød og "ævelhorn".
Vejen svinger brat mod havnens liv, som kalder,
og vi når til fiskerbyen hus ved hus.
Vejens bane snor – og bakken stadig falder.
Der var spor fra regnskyl i det løse grus.

10 I et gammelt hus i skovly under brinken
var cafébeværtning, stil til afholdspris.
Her var hyggesnak og harmoni og blinken.
Laura solgte kaffe, brød og DANA IS.
Her var andespil – fra tilråb hørtes glosen –
der var folk i trængsel, spændingen var krap:
"Kom nu med den – eller ta' og ryst på posen!"
Og fra køkkendøren hørtes andens rap!

Du ligner en søn af en murer

Tidligere chef for Told-Skat i Holstebro, Kurt Pedersen, Struer, fortalte i januar 2011 i Skærbækværkets Seniorklub på Skærgården om sin barndom i Skærbæk i tiden for Skærbækværkets opførelse.

Skærgården ca. 1950

Et funktionærhus under opbygning

Jeg er blevet bedt om at fortælle, hvordan jeg oplevede en stor del af min barndom her i Skærbæk, og ikke mindst hvordan jeg som 7 årig oplevede at komme til at bo ved Skærbækværket – på en stor bar mark med et stort kraftværk under opførelse som nærmeste nabo. Det er altså godt og vel 60 år siden.

Selv om Skærbækværket fyldte rigtig meget i min barndoms tilværelse, fik det nu ikke betydning for mit fremtidige arbejdsliv.

- Og dog: En vis fuldmægtig Møller på Skærbækværket hjalp mig i sin tid med at skrive en ansøgning om at blive elev i Toldvæsenet. Og det lykkedes. Da jeg i 2002 gik på pension, havde jeg været ansat i Toldvæsenet - senere Told-Skat - i mere end 43 år.

Inden jeg rigtig går i gang, vil jeg fortælle om en oplevelse, som jeg havde for en snes år siden. Min kone, Tove, og jeg deltog i en bisættelse fra Erritsø Kirke. Jeg gik hen og hilste på direktør Sandorff, som jeg jo havde kendt hele min barndom, men som jeg ikke havde set, siden jeg forlod Skærbæk omkring 1960. Sandorff gik et skridt eller to tilbage, kiggede bestemt på mig, løftede hånden, pegede på mig og sagde: "Du ligner en søn af en murer."

På trods af de triste omstændigheder blev jeg meget glad for Sandorff's ord. For det første kunne han huske min far, der for længst var død på dette tidspunkt, og han kunne også huske mig. Og jeg bemærkede, at han sagde du til mig! Det var jo absolut ikke direktør Sandorff's stil at sige du til nogen, men for ham var jeg altså fortsat murer Pedersens knægt.

Vores far, ja, som direktør Sandorff sagde, jeg og min bror John er sønner af en murer: Otto Pedersen, som han hed, og han var ansat på værket lige fra starten og indtil sin alt for tidlige død som 55-årig i 1973. Senere fik vores mor, Lis, et job på værket med at gøre rent i tavlesalen. Så kunne hun nemlig blive boende i en af funktionærboligerne, hvilket hun gjorde, indtil hun kom på plejehjem først i halvfemserne og døde et par år senere.

Far blev murersvend sidst i 30'erne. Flere af hans brødre var også murere, og det samme var vores bedstefader, så det lå til familien.

Sidst i 40'erne vandt entreprenørfirmaet Thomsen Støtt, Ålborg, hvor min far var ansat, murer- og tømrerentreprensen på opførelsen af Skærbækværket samt alle værkets funktionærboliger.

Far fik opgaven med at være formand for alle murere og murerarbejdsmænd på projektet.

De første mange måneder boede han på et værelse på Skærgården, hvor jeg kan huske, at vi besøgte ham en enkelt gang eller to.

Skærgården så dengang bestemt ikke ud, som den gør i dag. Jo, udvendig måske, men indvendig noget helt andet. Der var ansat en forpagter og restauratør. Knud-

sen hed han, og han boede der også sammen med sin familie og et stort antal stue- og køkkenpiger.

Knudsen sørgede for arbejdernes forplejning og drev tilføjede almindelig restaurationsvirksomhed, hvor folk kunne spise deres frokost eller få deres eftermiddagskaffe, når de var på udflugt for at se det store nye byggeri.

Den store sal var dengang spiselokale for arbejderne. Der var betongulv. Spisebordene stod vinkelret ud fra vinduerne, og i midten var der en rende i betongulvet, så ler og skidt fra arbejdernes fodtøj kunne spules væk, når de havde været til frokost. Særlig hyggeligt var det ikke, men maden var efter sigende rigtig god.

I det lokale, I kalder dagligstuen, var der restaurationskøkken, hvor et kæmpestort brændekomfur stod midt i rummet. Lige ved siden af var – i fløjen mod øst – et mindre restaurationslokale.

I fløjen mod vest var der værelser, hvor mange af arbejderne boede. De boede 4 - 6 mand i køjesenge i hvert værelse, så det må have været småt med privatlivet.

I fløjen mod øst var der enkeltværelser til byggeriets funktionærer. Her boede vores far.

Selv for firmaet Thomsen Støtt var det en meget stor opgave. Ikke alene var der murer- og tømrerarbejdet på selve værket, men også administrationsbygningen, portnerbolig, garager og omkring 40 funktionærboliger.

Der var beskæftiget over 100 murere, tømrere og arbejdsmand. En del kom her fra området eller fra nabobyerne, men rigtig mange fulgte med firmaet fra Nordjylland og boede enten her på Skærgården eller på private værelser nede i det gamle Skærbæk. Men alle spiste deres måltider her i Skærgården. Udover far, som

var murerformand, var der også en tømrerformand. Han boede med sin kone i en beboelsesvogn, der var parkeret mellem buskene i Skærgårdens have.

Hans kone sørgede for lønningsregnskabet og havde et lille kontor i den ene ende af vognen, hvorfra hun hver torsdag aften udbetalte arbejderne løn.

De langvejsfra kommende arbejdere ville naturligvis gerne hjem til familien - i hvert fald hver 14. dag. Og en weekend var jo ikke som nu fra fredag over middag, men først fra lørdag kl. 16.00.

I starten lejede man en rutebil, men transporten hjem kunne tage meget, meget lang tid, da rutebilen jo måtte køre lange strækninger for at sætte folk af i de byer, hvor de boede.

Nogle i Hobro, andre i Nibe, Løgstør eller Aggersund og selvfølgelig Aalborg. Klokken kunne nemt blive 12 om natten, før man nåede frem, så man havde altså ikke engang et helt døgn derhjemme.

Men så var der en cykelsmed og en lillebilvognmand i Skærbæk, der fik en god ide. Han hed Henry Lind. Henry Lind købte et par gamle Ford-vogne fra før krigen. Store firkantede vogne med god plads og klapsæder og plads til bagage på taget. Dem lejede han ud uden førere, og de blev meget populære blandt arbejderne. Med lidt god vilje kunne der være en halv snes mand i hver bil, og nu kunne man så køre direkte til sin hjemby uden svinkeærinder og være fremme midt på aftenen.

Efterhånden blev Henry Linds bilpark udvidet til - så vidt jeg husker - en 4 - 5 stykker, som blev flittig brugt og var meget driftssikre.

Vores familie besluttede dog at flytte til Skærbæk, da vores fars engagement ville tage flere år.

De 2 husblokke på Stegenavsvej med hver fire lejlighe-

der var netop færdigbygget, og der blev givet tilladelse til, at byggeriets funktionærer kunne bebo lejlighederne, indtil værkets funktionærer senere skulle flytte ind.

Vi flyttede ind omkring årsskiftet 1949 - 50 i den øverste lejlighed mod vest i den første blok. Pudsigt nok var det den samme lejlighed, som vores mor mange år senere flyttede ind i, da hun blev alene. Lejligheden var ny og naturligvis lys, venlig og lækker, og vores mor var begejstret, da vi var flyttet fra en mørk, kold og fugtig stuelejlighed i det indre af Aalborg.

Hun var til gengæld ikke begejstret for det elektriske komfur. Alle hendes gryder og pander var til gas og kunne ikke bruges, så i de første lange tider blev et primusapparat placeret ovenpå det elektriske komfur.

Hvad der undrer mig den dag i dag er, at der i et så nyt byggeri ikke var centralvarme. Varmen kom fra en brændekamin i stuen med spjæld ind til værelserne bagved. Der var heller ikke varmt vand - kun koldt vand på det lille toilet og koldt vand i køkkenet. Det gjorde nu ikke så meget, vi var jo ikke vant til andet.

I kælderen var der indrettet et stort badeværelse med badekar. Her stod en stor varmtvandsbeholder monteret ovenpå en kakkellovn til fast brændsel. Den fyrede vi i, når vi skulle have bad, og baderummets brug gik på skift mellem husblokkens beboere.

Neden under os boede projektets chefarkitekt, Rasmussen, med sin kone og 3 børn, og i stuelejligheden ved siden af boede cheffingeniøren, Petersen, med sin kone og en søn på min alder.

Shanghai-Petersen blev han kaldt, da han før Skærbæk-tiden havde haft job ved opførelse af et kraftværk i Kina.

Henry Linds gamle Ford-vogne

Lidt senere flyttede overingeniør Jacobsen, den senere Elsam-direktør, sammen med sin familie ind i blokken ved siden af.

For John og mig var det fantastisk at komme til Skærbæk. Ikke fordi vi var kede af at bo i Aalborg. Vi kendte jo ikke andet, og fandt os godt til rette i gaderne og i baggårdene. Men nu var vi kommet ned til lys, luft og masser af plads til udendørs leg. Strand med badning om sommeren og kælkebakken og tilfrosne oversvømmede marker om vinteren. Legekammerater havde vi også,

og vi blev svinet grundigt til, når vi legede udendørs. Der var endnu ingen sideveje, kun plørede stier, så vi havde strenge ordrer om at gå ind ad kælder døren, når vi kom hjem, så vore lerede støvler kunne blive spulet. Og så var der jo hele byggepladsen omkring værket. Dengang tog man ikke så tungt på sikkerheden, så vi børn kunne frit færdes på byggepladsen, blot vi ikke gik i vejen for nogen. De mange arbejdere havde normalt kun venlige og hjælpsomme ord til os - hjalp os med at finde

Juhl's rutebil på skærbækkruten

brædder og søm, som vi kunne bruge. En sodavand kunne der også falde af i ny og næ.

Arbejderne savnede jo nok deres egne unger derhjemme. Vi kunne også tjene lidt penge til slik, når vi samlede tomme flasker og solgte dem til købmanden for 15 øre stykket.

I et hjørne af forpladsen stod en stabel kæmpestore tomme trækasser. Det var kasser, der havde rummet maskindele, som var blevet losset på havnen.

Fantastisk, hvad disse store kasser kunne bruges til: til huse eller huler eller blot til en rask gang tik-leg rundt på kasserne. Det gav dog lidt arbejde til hele byens huslæge, doktor Fischer fra Taulov, der af og til måtte rykke ud for at fjerne et søm, vi havde trådt op i foden. Både John og jeg har prøvet det flere gange, men det lavede vi jo også med, og uden at vores aktiviteter af den grund blev forbudt. Og hvad så med forældrene? Hvad lavede de i de lange vinteraftner? Ja, vores far havde meget travlt.

Der var mange byggerier i gang samtidig, og der var altid problemer

I forskolen hos frk. Frederiksen Kurt Pedersen står i bagerste række til venstre for frk. Frederiksen

— vi skal vel i gang igen

at tage stilling til. Der skulle naturligvis også jævnlige ansættelser eller afskedigelser. For os var det dog dejligt, at vores far var hjemme om aftenen. Det havde vi i de seneste 5 år ikke været vant til.

Men der var ikke mange fritidsinteresser til rådighed for de voksne. TV var endnu ikke tilgængeligt og radioen havde kun et dansk program: Danmarks Radio, København - Kalundborg.

Ingen havde endnu bil, og den sidste bus til Kolding eller Fredericia gik kl. 18.00. Kun om søndagen var det muligt at se en biografilm i Fredericia, hvorfra den sidste bus gik hjem kl. 21.00.

I øvrigt var der langt til bussen. Vejen midt på bakken til skolen på Overgade, blev først anlagt nogle år senere og Fjordvejen langt senere.

Den eneste vejforbindelse mellem Skærbækværket og Skærbæk var vejen helt oppe på toppen af bakken, Skærbæk Ringvej hedder den i dag. Derfra gik rutebilerne.

De voksne i blokkene hyggede sig sammen, så forskellige de end var. Shanghai-Petersen havde fra Kina hjembragt et meget kendt kinesisk spil, der hed Mah

En klasse i "den nye skole"
John står i bageste række nr. 3 fra højre.
Førstelærer R. Foged-Pedersen

Jong. Jeg kan huske, at det bestod af en masse brikker af elfenben, men hvad det i øvrigt gik ud på, husker jeg ikke. Men dette spil blev et almindeligt samlingspunkt for familierne i blokkene, hvor man mindst én gang om ugen mødtes til kaffe og spil. Imens legede de børn, der ikke var lagt i seng i en anden lejlighed eller i kælderens. Jeg tror faktisk, at familierne i blokkene havde en rigtig god tilværelse og hjalp hinanden i dagligdagen.

Skolegang: Jeg skulle selvfølgelig gå i skole. John kunne vente nogle år endnu, men jeg havde jo allerede gået i en byskole i Aalborg et lille års tid.

Der var 2 skoler i Skærbæk, en forskole og en storeskole, som det hed dengang. Forskolen, der lå lige overfor,

hvor købmand Jensen havde sin butik, blev drevet af frk. Frederiksen, en elskelig, midaldrende lærerinde, der underviste 2. og 3. klasse sammen om formiddagen og 1. klasse om eftermiddagen.

Det blev besluttet, at jeg skulle starte i 2. klasse 1. april 1950. Jeg glædede mig – men det blev en nedtur. Jeg havde jo gået i en stor, moderne byskole med mange lærere og kammerater. Her i Skærbæk var der kun én lærer, få elever, gamle undervisningsmaterialer og kun få bøger. Ja, vi brugte i nogle timer små skifertavler og skrivekridt for at spare på papiret.

Frk. Frederiksen var såmænd sød nok, men det samme kunne jeg ikke sige om mine skolekammerater. Jeg var anderledes, og skulle derfor drilles. Jeg sagde jo hverken: "á, eller æ, hva' eller ik'á." Jeg talte bysprog og kunne ikke andet. Og så bar jeg gummistøvler. Det kunne man ikke! Her brugte man træsko, og så skiftede man til sivsko, når man skulle ind i klasselokalet.

Sivsko havde jeg heller ikke, men mor syede et par havnearbejdertøfler af noget stof med et brugt cykeldæk som sål. Men det gik heller ikke an. Jeg var absolut ikke glad for at gå i skole, selv om det blev lidt bedre med tiden.

Eksamen eller karakterer blev ikke brugt, men en gang om året – så vidt jeg husker – blev vi overhørt af præsten og skolekommissionsformanden. Mest i bibelhistorie naturligvis.

2 år blev det til, og så skulle jeg efter planen flytte til storeskolen.

Storeskolen lå på Skolevej, som vi kaldte vejen dengang. I dag hedder vejen Skærbæk Ringvej. Den eneste lærer i skolen, lærer Larsen, underviste 4., 5., 6. og 7. klasse.

Ja, i 7. klasse kom og gik man nu, som man ville, og langt de fleste drenge i den alder tog i stedet ud at fiske eller hjalp til på gårdene, så i realiteten var der kun tale om 6 års skolegang. Der var ikke mulighed for mere i Taulov Kommune.

Mine forældre besluttede derfor, at jeg skulle gå i skole i Fredericia. Det var en betalingsskole, og det blev dyrt for dem, både med skolepenge, buskort om vinteren og udgifter til papir og bøger. Ganske vist gav Taulov Kommune hel eller delvis friplads til visse elever, men det var kun børn af forældre med en meget lav indtægt. Det vil sige de store gårdmænds og de store fiskeskippers børn. De tjente jo ingenting – på papiret altså. Med måske få andre undtagelser tror jeg nok, at det kun var købmandens søn, savskærerens søn og jeg selv, der måtte betale fuld pris.

Først da de ansatte på Skærbækværket begyndte at få indflydelse på kommunens forvaltning, begyndte der at ske noget. Allerede da John, 5 år senere, skulle i skole, var der bygget ny skole i Skærbæk, og man kunne tage realeksamen i Skærbæk/Taulov. Jeg kan huske, at førstestemester B. F. Sørensen på Skærbækværket ret hurtigt blev valgt ind i sognerådet af værkets folk, hvilket igangsatte en vis modernisering og udvidelse af de kommunale tiltag. Bl.a. blev der taget kraftigt fat i skatteligningen, og skattebøgerne, der lå fremlagt på Afholdscaféen blev studeret flittigt.

Skolen, jeg kom til at gå i, var Markholt Olesens Realskole i Fredericia.

Fra første dag var jeg glad for at gå i denne skole, som jeg forlod efter realeksamen i 1959.

Men tilbage til livet i blokkene.

Tiden nærmede sig, at værket skulle i drift, og værkets funktionærer skulle flytte ind, og så måtte vi jo flytte ud. Det blev for øvrigt kedelpasser Hans Pedersen, der overtog vores lejlighed, så jeg kom der fortsat, men nu for at lege med Hans og Thoras 2 yngste børn, Fritz og Jørgen. De fleste funktionærhuse var også færdige, og mange af arbejderne ved byggeriet var rejst hjem, men der ville alligevel gå et år eller to, før vores far kunne afslutte opgaven i Skærbæk. Og hvad gjorde vi så?

Højt oppe på skrænten, lige nord for værkets forplads, der hvor der i dag ligger en stor olietank, lå der dengang et træhus, der havde været benyttet som tegnestue for Thomsen Støtt. Tegnestuen var der nu ikke længere brug for, så vi flyttede ind i huset, der absolut ikke var egnet til beboelse. Der var intet vand, intet toilet, og varmen kom fra husets eneste gamle kakkelovn, der tabte kakkelovnsrøret, når det blæste.

Kun købmand Albrechtsens store velvilje gjorde, at vi ikke kom til at fryse gudsjammerligt om vinteren.

Brændsel var fortsat rationeret, men selv om rationeringsmærkerne slap op, sørgede købmanden for, at vi fik tilstrækkeligt med brændsel til den forslugne kakkelovn. Far fik organiseret en skurvogn, som blev parkeret bag ved huset, og i den indrettede en tømrer i den ene ende et aflukke med et lokumsbræt og en lokumsspand, der blev tømt af en arbejdsmand et par gange om ugen. Med hensyn til vandforsyning var det ikke noget problem om sommeren. En lang slange blev rigget til nede på værkets forplads, løb op ad skrænten og gennem et hul i væggen ind til mors lille køkken, hvor far havde fået en smed til at lave en køkkenvask med vandhane. Om vin-

teren, når vandslangen frøs til, kom arbejdsmanden et par gange om dagen med 2 store zinkspande med friskt drikkevand.

Fra træhuset gik en lang trætrappe ned ad skrænten til værkets område. Det var nemt for far, og også for os andre, når vi havde ærinde på værket.

Det havde vi i hvert fald et par gange om ugen, når vi skulle i bad. Det var noget John og jeg glædede os meget til. De store baderum på værket var klar til at blive taget i brug. Det var baderum med en række små brusenicher ved siden af hinanden. John og jeg havde stor fornøjelse ved at løbe fra den ene bruseniche til den anden. Den ene med skoldhedt vand, den anden med iskoldt vand. Imens holdt vores far vagt ved døren til et lille baderum med badekar ved siden af. Der fik vores mor bad.

Vores fine adgangstrappe ned til værket blev dog pludselig afbrudt. Da værket skulle i drift, blev der af sikkerhedsmæssige årsager etableret et højt ståltrådshegn hele vejen rundt om værket. Hegnet blev sat op lige der, hvor vores trappe endte. Nå, det blev der også fundet en løsning på. Far fik en tømrer til at lave en platform på den indvendige side af hegnet. Fra denne platform gik 2 brædder over hegnet og hen til midten af vores trætrappe. Fra platformen gik en stige ned til jorden.

Luftbroen, kaldte vi arrangementet, og det gjaldt om at holde tungen lige i munden, når vi om vinteren balance-rede på de glatte brædder.

Vi boede vel ca. halvandet år i det lille træhus. Om sommeren var det dejligt, men om vinteren var det en prøvelse. Vi skulle ud af døren, rundt om huset og ind i den iskolde skurvogn, når vi skulle på toilettet.

Fars opgave for Thomsen Støtt var ved at være afsluttet. Den sidste lidt større opgave, jeg kan huske, var i

forbindelse med etablering af fjernvarme til alle funktionærboligerne. I husene var der centralvarme, men med et brændselsfyr i kælderen.

Ganske kort tid efter at husene var færdigbygget, fandt man ud af, at man jo lige så godt kunne udnytte det varme spildevand fra værket, som jo ellers blot blev hældt ud i Kolding Fjord. Vores fars opgave var at støbe de betonkasser, som fjernvarmerørene skulle løbe i. Sådan gjorde man dengang, og jeg kan huske, at vi i weekender, på nogle meget varme sommerdage, alle var travlt beskæftiget med at sprøjte vand ud over støbeformene, så betonen ikke hærdede for hurtigt.

Vi skulle nu snart belave os på at forlade Skærbæk og sandsynligvis vende tilbage til Aalborg, hvor næste store opgave ventede.

Hele familien var dog blevet meget glad for at bo i Skærbæk, og da vores far fik et tilbud om at blive fast murer på Skærbækværket, slog han til.

Ganske vist gik han ned i løn, men med i planerne var også, at vi formentlig kunne bo til leje hos værket for en rimelig husleje.

Der var ingen funktionærboliger ledige, men halvvejs oppe ad bakken lå en nedlagt landbrugsejendom, Kraftværksvej 56, der var ejet af værket. Gårdmanden, Palle Høll hed han, havde tidligere ejet og dyrket de arealer, som Skærbækværket og funktionærbyen nu lå på. Skærbækværket havde simpelthen købt hele ejendommen med jord, bygninger og det hele. I byggeperioden for værket var huset benyttet af ingeniørerne, der projekterede værkets tekniske indretning, men nu var værket færdigbygget, og huset stod tomt.

Huset var gammelt og aldeles ikke tidssvarende. Der

var hverken bad eller toilet indendørs, og vandet skulle hentes ved en håndpumpe i gården. Men det fik far hurtigt styr på. Der blev indrettet badeværelse i det tidligere spisekammer, og hvad far ikke selv kunne lave, klarede andre håndværkere fra værket. Både tømrere, smede og elektrikere var jo lige ved hånden. Huset blev rigtig dejligt og velindrettet, og et år eller 2 efter blev stalden og laden revet ned, så der nu kun var det oprindelige stuehus tilbage.

Udsigt fra byggepladsen op mod det sted, hvor vi senere kom til at bo — nu Vinkelvej

Hvor driftsbygningerne havde ligget, blev der anlagt en stor græsplæne. Til huset hørte endvidere en kæmpestor frugthave med æble- pære- og blommetræer og et utal af bærbuske. I de følgende mange år solgte mor

Byggepladsen ca. 1950

hver sommer hindbær, ribs og solbær i spandervis til folkene i funktionærbyen.

Vi var meget glade for at bo i huset på Vinkelvej, som den lille sidevej senere kom til at hedde, men som nu er sløjfet. Omkring 1953 blev vejen, Overgade, op til den nuværende skole anlagt. Så havde vi pludselig rutebilerne til Kolding og Fredericia lige udenfor døren og nem adgang til den øverste del af Skærbæk.

Fra huset og haven var der en fin udsigt ned over værket og funktionærbyen, og videre ud over fjorden til Løverodde. Selv om vi boede lidt væk fra de øvrige funktionærfa-

milier, kunne vi fint holde øje med, hvad der foregik. Når sikkerhedsventilen gik i gang med en vældig larm, holdt vi vejret en halv times tid. Kom der så ingen udrykningskøretøjer, var der næppe tale om en ulykke, men om en teknisk fejl – sandsynligvis forårsaget af en rørsprængning i en dampkedel.

Skete det om aftenen eller først på natten stod far op, lagde sit arbejdstøj parat, mens mor smurte en madpakke. Og det slog sjældent fejl. Nogle timer senere blev der banket på soveværelsesvinduet: ”Murer Pedersen, du skal på arbejde i kedel 3.”

Vejen udenfor huset – ned til værket – var temmelig kraftig trafikeret. Især i de år, hvor værket fyrede med brunkul,

var der en heftig trafik af store lastvognstog døgnet rundt. Jeg mener at kunne huske, at der i gennemsnit kom en lastbil forbi hvert 3. minut. Mærkværdigvis mindes jeg ikke, at der nogensinde skete alvorlige ulykker, selv om den forholdsvis smalle vej også blev benyttet af mange børn, til fods eller på cykel.

Om vinteren, når vejen var glat, sad lastbilerne fast på bakken udenfor vores hus, og det skete flere gange, at en halv snes chauffører blev inviteret indenfor til en kop varm kaffe og en ostemad, mens man ventede på grusbilen.

Ja, og så skal jeg da også lige nævne, at havnen de første år – om sommeren – blev anløbet af en udflugtsbåd, Freja, eller fjorddamperen, som den blev kaldt. Den sejlede rutesejlads mellem Kolding, Skærbæk og Løverodde og blev ofte brugt til en sommerudflugt. Det tog tid, men det havde man jo lidt mere af, dengang.

Til slut tilbage til værkets funktionærby og til den daglige tilværelse for værkets funktionærer og familier. Jeg er den dag i dag imponeret over, hvor meget værket og personaleforeningen gjorde, for at folk skulle føle sig godt tilpas i byen.

Der var fortsat næsten ingen familier, der havde bil, og selv om rutebilforbindelserne med årene blev bedre og bedre, så skulle de fleste aftner jo tilbringes derhjemme.

I de første år, før Skærgården blev bygget om til festlokaler, blev der om vinteren en gang imellem arrangeret filmforevisning af en omrejsende biograf. Det fandt sted i et mødelokale på værket, bag ved tavlesalen og laboratoriet. Selv om kvaliteten nok ikke var den bedste, var der

fuldt hus hver gang. For børnene om eftermiddagen og for de voksne om aftenen.

I Skærbækværkets administrationsbygning blev indrettet et lokalbibliotek til betjening af værkbyens beboere. Biblioteket var kun adskilt fra fuldmægtig Møllers kontor ved en tynd væg. Biblioteket blev senere flyttet til Skærgården. Da Skærgården stod klar til anvendelse af funktionærbyens beboere, blev der indrettet et lille operatørrum bag ved salen, så kunne man se film i mere biografignende omgivelser.

Fjernsynet var nu også begyndt at sende regelmæssige udsendelser, men et tv-apparat var meget dyrt og kostede mange månedslønninger. Men det varede ikke længe, før værket eller personaleforeningen købte et apparat. En fjernsynsstue blev indrettet i tilslutning til dagligstuen, og her sad hver aften 20 - 40 mennesker og kiggede på det lille 17" eller 19" fjernsyn i de par timer, som udsendelserne varede. Var der Melodi Grand Prix eller 6 - dages løb, måtte apparatet bæres ind i den store sal, hvor mellem 50 og 100 mennesker kiggede på det lille apparat.

Efterhånden som tv-skærmene blev større, blev der indkøbt nye apparater, og på et tidspunkt blev det også muligt at se tysk tv, efter at det danske program var slut. Alt blev styret med fast hånd af "fjernsynsbestyrer" Andresen, også kaldet "Æ' Fif."

Uden for Skærgården blev der anlagt legeplads til børnene og en tennisbane til de voksne. Ingen havde vaske-maskine dengang, men der blev etableret et vaskeri med moderne maskiner, som man benyttede på skift – uden at det kostede en krone.

Danseskole på Skærgården i 1950'erne

Fra venstre med fruene:

Overingeniør E.L. Jacobsen, kranfører Børge Petersen og overingeniør J. Chr. Clausen

Og så blev der jo arrangeret en masse fester, både for børn og voksne. For børn var der juletræsfest, fastelavnsfest og Sct. Hansfest; ja selv en danseskole var på programmet en overgang. For de voksne var der også en række fester, og så naturligvis gåse- og andespil, hvor alle spillede om de fine gevinster.

Hvor meget af det, der var værkets, og hvor meget der var personaleforeningens fortjeneste, ved jeg ikke, men jeg er overbevist om, at værkets ledelse – og ikke mindst direktør Sandorff havde personalepleje stående meget højt på dagsordenen.

Et andet godt eksempel var jo også beslutningen om, at funktionærer kunne blive boende i lejlighederne i blokkene efter deres pensionering. Det nød vores mor godt af i en hel del år, hvor hun havde en dejlig tilværelse sammen med de andre Skærbækværks-pensionister, som hun havde kendt i mere end 40 år.

I 2001 havde værket 50 års jubilæum. En eller anden – jeg husker desværre ikke hvem – tog initiativ til at

samle alle dem, der havde haft deres barndom i funktionærbyen. John og jeg deltog naturligvis, og det blev en kæmpesucces med omkring 100 deltagere.

Festkomiteen havde fået den geniale ide at placere os ved bordene efter alder, og det betød, at vi kom til at sidde ved siden af de personer, som vi for mange år siden havde leget med. Mange havde vi glemt, men som dagen og aftenen skred frem, fik vi styr på alle kammeraterne igen.

En fantastisk oplevelse og en rigtig dejlig dag. Det eneste, der skuffede, var besøget på selve værket. Hvor var vores gamle skærbækværk blevet af? De gamle kedler og turbiner var enten væk eller under nedrivning, og kun i en ny stor grim kasse sørgede naturgas for, at der blev produceret el og varme.

Den gammelkendte lugt af kulstøv, svovl og af damp var væk, og ligeledes var jo støjen og den stærke varme, som jo ellers altid var omkring os, når vi færdedes på værket. Ja, vi fik ikke engang sorte fingre! Tiderne skifter, men vi oplevede nu den bedste tid.

VANDSKRÆK

Skærbæk Vandværk
Længst til højre ses Lars Krabbesmark

På et tidspunkt engang i halvtredserne indløb fra et analyseinstitut en højst foruroligende rapport vedr. vandkvaliteten ved Skærbæk Vandværk. Smækfuldt af colibakterier var vandet. 2 repræsentanter fra ordensmagten blev sendt herud med bemyndigelse til at tage de fornødne forholdsregler desangående.

Formanden for vandværket var bortrejst på ferie, men det lykkedes for de 2 hærdebrede betjente at opspore et menigt medlem af bestyrelsen til posthuset, hvor vedkommende p.t. gjorde tjeneste som afløser. Her blev den ulykkelige sag drøftet. Betjentene spurgte ind til, om der i byen var usædvanlig mange, der var sygdomsramte allerede, og hvordan byens beboere i øvrigt havde taklet angrebet fra de mange baciller. Da der åbenbart ikke var nogen ændring at spore i sygdomsbilledet, enedes man fornuftigvis om at foretage en kontrolmåling af vandets kvalitet. Resultatet heraf forelå et par dage senere og viste, at vandet havde den sædvanlige gamle standard af høj kvalitet og renhed. Alarmen blev afblæst.

Da vandværksformanden senere vendte hjem fra ferie, blev han konfronteret med den skrækkelige fare, hans medlemmer havde svævet i, mens han havde været borte. Hertil svarede formanden, for hvem autoritetstro aldrig havde været en større belastning: "Ork, de er ikke rigtig kloge derinde, det skal I ikke tage jer af. Jeg tabte da godt nok låget til prøveflasken på jorden, da jeg tog en prøve, men jeg tørrede det da af i skjorteærmet, så det havde da ingen betydning".

Fritidshjemmet

Første værested for Skærbæks beboere blev sikret af KFUM's Sociale Arbejde kort efter 2. Verdenskrig. Stedets bestyrerpar udviste stor opfindsomhed, både når det gjaldt underholdning og når rationeringsmærkerne skulle strækkes.

Allerede året efter, at det første spade-stik var taget til Skærbækværket, var KFUM's Sociale Arbejde på pletten med et tilbud om et fristed til de montører og arbejdere, der måtte komme langvejs fra. KFUM bekostede flytningen af en barak fra Søby brunkulslejer til placeringen på Strynøvænget 11. Huset rummede en bolig til bestyrerparret, bestående af en lille stue, et soveværelse og et fælleskøkken. Der var to das i gården, som man også delte med fritidshjemets brugere, men ikke noget badeværelse. Den personlige hygiejne foregik i køkkenet, og det mest almindelige var ifølge Jørgen Nielsen (søn af det første bestyrerpar), at man blev "kysevasket", et nordjysk udtryk for etagevask. Til ophold og aktiviteter var der en forsamlingsaal, to gæsterum med køjer, foruden et vaskehus og et brændselsrum.

"Fritids Nielsen"

I april 1947 tiltrådte Kathrine og Christian Nielsen som det første bestyrerpar. Bag sig havde de en bestyrelse, bestående af: Anders Peter Thuesen, Valdemar Mørch, Gerhard Ørum Nielsen og Niels Pagh. Bestyrerparret blev et stort aktiv for skærbækborgerne. På det tidspunkt foregik der absolut intet for ungdommen, så det var et stort held for de unge, at der kun meget sjældent kom tilrejsende arbejdere, og at Christian Nielsen var en mand med gode visioner for en både meningsfuld og sjov fritid. De unge fik mulighed for socialt samvær, de kunne spille forskellige spil, de blev

Fritidshjemmet

tilbudt foredrag og om fredagen var der ofte film. En stor succes var de mange dilettantforestillinger, hvor byens unge fik prøvet de skrå brædder og samtidig fik trænet både dansklæsning og debatkunst. Christian Nielsen skrev ofte selv stykkerne og betegnede dem "problemstykker", dvs. stykker, hvor han enten tog aktuelle lokale problemer eller almenmenneskelige problemstillinger op. Et eksempel er stykket: "Spiren", der handlede om, hvor let og måske utilsigtet vi kan træde de "spirer", der vokser inde i os selv, ned. Spirerne var de gode relationer mellem mennesker og mellem Gud og mennesker. På scenen så man kun skuespillernes ben, og de spirende frø var rigtig mange krokus, der blev trådt under fode, efterhånden som stykket skred frem. Christian Nielsen instruerede naturligvis selv og var særdeles opfindsom, når der skulle laves kulisser og

Kathrine og Christian Nielsen

andet til scenen. Kun én gang skrev han en komedie/ fremtidsvision, nemlig "Vandværket": Fremtidens vand forelå i pilleform, og han havde til det brug konstrueret en maskine, der med lidt hjælp fra kulissen kunne spytte "vandpiller" ud. Under opførelsen bliver vandværksbestyreren interviewet af en journalist, og pludselig stikker "Lange Peter" sit hoved ud ved tæppet og spørger med høj røst: "Ska' a tryk nu, Nielsen?" Den replik kunne huskes længe efter i Skærbæk.

"Kirkegang" i Skærbæk

Hvis man på det tidspunkt ville deltage i højmessen i Taulov Kirke, måtte man enten gå, cykle eller tage en taxa. Somme tider havde Christian Nielsen dog held med at få fragtet en del unge mennesker til højmesse på ladet af Jeppe Jepsens to lastbiler. Bestyrelsen for

Fritidshjemmet fik også sognepræsten, Axel Riis Olesen til en gang imellem at holde eftermiddagsgudstjeneste om søndagen i Fritidshjemmet. Disse gudstjenester var vel besøgt.

Soda som guld

Christian Nielsen fik kun ét år på Fritidshjemmet, før han måtte forlade det på grund af sygdom i familien. Men det var et begivenhedsrigt år, som både krævede fantasi for at få den lille løn til at slå til og evne til at tage favntag med Varedirektoratet. Til det første bidrog Kathrine Nielsen, bl.a. ved at sælge is og varm chokoladesovs til byens borgere. Varedirektoratet var en størrelse for sig selv. Således skrev Christian Nielsen og bad om noget soda til rengøring, og det var åbenbart en større sag, for der gik flere måneder, inden direktoratet bevilgede ratioeringsmærker til 500 gram soda. Vi kan le af det i dag; men i tiden med varemangel var det faktisk i høj grad et problem for mange institutioner og selvfølgelig, men på et andet plan, også et problem for menigmand.

Efter tiden på Fritidshjemmet byggede Christian Nielsen hus på Nyvej 7 og bosatte sig dermed i Skærbæk. Her udfoldede han sine forfatterevner ved bl.a. at skrive fem bøger, der blev udgivet på eget forlag. At han var fuld af humor ses på bøgernes rygge, hvor der udover titlerne står: "Eget forlag". Titlerne på bøgerne var: "Vådeskud", "Svagelig", "Tæmnet", "Skarpe hjørne" og "Døren til venstre".

"Fritids Nielsen" var et aktiv for Skærbæk.

Samuel og Marna

En kort overgang forsøgte bestyrer Jensen at køre Fritidshjemmet videre, men det stod hurtigt klart, at han

Marna og Samuel Pedersen

ikke magtede opgaven. Så trådte Christian Nielsen til og hjalp, indtil den nyuddannede diakon Samuel Pedersen kunne tiltræde. Det skete den 2. april 1948, hvor Samuel og Marna Pedersen rykkede ind til en månedsløn på 385 kr. Det var, heller ikke den gang meget, så Samuel tog løst arbejde ved siden af. Ægteparrets to første børn var også kommet til. Men det var ikke nogen god ide at arbejde ekstra, for han blev sat et tilsvarende beløb ned i bestyrer-honorar. Jo, pengene hang ikke løst hos bestyrelsen.

Marna Pedersen var ikke uvant med kaffebrugning og kagebagning, da hun kom fra en kokkepigestilling på Hammel Sygehus. På Fritidshjemmet serverede hun kaffe til 25 øre og brød til ligeledes 25 øre. For det meste bagte hun selv. Så strakte rationeringsmærkerne længere. Der skulle jo også afleveres mærker hos bageren, hvis der blev købt brød der. Økonomien var betrængt, så det årlige afkast fra bazaren var velkomment.

Fritidshjemmet havde åbent hver eneste aften til kl. 23.00, så Marna var glad for, at der altid var mange unge til at hjælpe med opvasken efter en travl aften. Når bestyrerparret endelig havde en friaften, blev de som regel afløst af Laurits Goritsen og Signe Krabbesmark.

I 1951 blev Samuel og Marna Pedersen bestyrerpar på det nybyggede plejehjem: "De gamles hjem" i Taulov. Det var afløseren for fattiggården.

Festsalen

Da Skærbækværket stod færdigt i 1951, blev Fritidshjemmet i 1952 flyttet til Esbjerg og overtaget af Sct. Georgs Gilderne. Så stod Skærbæk igen uden forsamlingsal. Først da den nye Skærbæk Skole blev udbygget i 1960 - 61, blev der mulighed for at få et forsamlingslokale, der var byens. Man kaldte det "Festsalen". Det er i dag skolens musiklokale.

"KFUM's Sociale Arbejde i Danmark startede sin diakonale og sociale indsats med at etablere fritidshjem for arbejdere i tørvemoser og brunkulslejer. Fritidshjemmene blev senere til hjem for arbejdsløse i byerne og til arbejderkollegier ved store byggerier som Den gl. Lillebæltsbro og en række store kraftværker". Citat fra "På Herrens Mark", udgivet af KFUM's Sociale Arbejde på Unitas.

Uddrag fra et af spirestykkerne:

"DET GROR UNDER SNEEN"

Et ægtepar har skændtes om småt og stort, og vi får her de sidste 6 replikker:

Han: Nu gider jeg ikke høre på dit Vrøvl længere. Jeg sørger for at I ikke sulter og fryser -

Resten må du om - nu går jeg.

Hun: Det har jeg gjort alene i næsten al den Tid, vi har været gift - Nu vil og kan jeg ikke mere - .

Han: Naah - gaar du nu endelig med til skilsmisse?

Hun: Ja - det gør jeg. Jeg har holdt igen længe for Børnenes skyld - men nu vil jeg have skilsmisse for deres Skyld. De bliver jo alligevel ødelagt i Bund og Grund af at høre på vore evindelige Skænderier og se på vores ødelagte samliv.

Han: Du har ret. - Naar vort Ægteskab alligevel er gaaet uhjælpeligt i stykker, maa vi hellere se at komme ud af det hurtigst mulig - men hvornaar er det i Grunden kommet saa langt med os???

Hun: Vi har selv villet det - vi har trampet på alt det bedste i vort Samliv i stedet for at værne om det og hjælpe det frem!!!

Alle blomster trampes ubarmhjertigt ned.

Leg og tidsfordriv. Samlet af onkel Otto

Tusses Cirkus

En erindring fra først i 50'erne

Ret hurtigt efter dukkede de første forventningsfulde tilskuere op. Prisen var 25 øre (samme pris som det kostede at komme til film hos "Fritids Nielsen" på Fritidshjemmet til værkets byggere). Nu var børn jo ikke så velbeslåede dengang, så nogle havde ikke penge nok og andre slet ingen med; men de kom efter nogen diskussion, så vidt jeg husker, ind alligevel.

Min og min fætter Harrys korte debut som tryllekunstnere i Tusses Cirkus skyldtes et sammentræf af mødet mellem en stabel brædder i Tusse-Bents fars garage og fundet af en tryllebog i en kasse på vores loft en skoleferiedag. "Leg og Tidsfordriv" af Onkel Otto hed bogen, der var udgivet i 1911. Hvem Onkel Otto var, fremgik ikke af bogen; og det kan han egentlig være glad for.

Den bog var den absolutte inspirationskilde til vort fantastiske tryllesnummer, hvor det skulle lykkes for os (fætter Harry og mig), at trylle en 10 øre usynlig i en klar halvliters mælkeflaske:

Man hælder vand i flasken og lader derpå en 10 øre plumpe i. Den ligger så og skinner på bunden. Derefter tager man med en ske noget "tryllepulver" (aske fra vaskehusets gruekedel/ildsted) og kommer det i flasken. Det hvirvles rundt og synker til bunds. Resultat: 10 øren er usynlig.

Dagen efter gennemførelsen af det vellykkede eksperiment kom min fætter Harry og meddelte, at vi var blevet betroet at deltage som tryllekunstnere i Tusses Cirkus. Tusse Bents far (Thomas) havde fået så mange brædder hjem, at der var nok til en rigtig skrånende tribune til tilskuerne.

På vej mod debut

En farverig plakat på lysmasten mellem Svend Pedersen (Gasarm) og Anna Jensen, (stedet, hvor man normalt op-slog vigtige meddelelser såsom vandværkets generalfor-samling og bal i Skærbæk Boldklub) kundgjorde, at der var cirkusforestilling i Thomas' garage samme dag. En ekstra forestilling ville blive afholdt næste dags eftermiddag. Jeg erindrer ikke, om Harry og jeg var kommet med på

Tusses barndomshjem og Thomas' garage ca. 1940. Nu Fjordvejen 41

plakaten eller kun med på afbud, men det kom nu heller ikke til at gøre den store forskel. Jeg var på vej mod min debut som tryllekunstner.

Jeg passerede "Smeden" og drejede ned mod Møllebakken. På marken nedenfor kilden ved enden af Morten og Metas have lå Pagh's grisesøer og dasede i det kølige mudder og nød udsigten gennem slugten ned mod mergelgraven og den solbeskinnede fjord ganske upå-agtet af den farvestrålende plakat, som var anbragt på lygtepælen, og som skulle overbevise enhver om dagens sensation. Fra Møllebakken fulgte jeg Møllestien, der slynger sig stejlt ned mod Skærbæk Havn og ender ved slæbestedets motorhus med "Nissernes" hus til venstre og Thomas' garage på højre hånd.

Tribunehelte

Tusses far, Thomas, havde en stor stabel fine planker liggende i sin garage. Det havde han ikke mere, da jeg ankom. De sidste brædder var med 3 - 3½" søm ved

at blive slået på plads af "Tusse" og nogle af de andre foretagsomme "cirkusfolk".

Pragtværket: en let skrånende tribune med plads til mindst 50 tilskuere var klar til at stå sin prøve.

Ret hurtigt efter dukkede de første forventningsfulde tilskuere op. Prisen var 25 øre (samme pris som det kostede at komme til film hos "Fritids Nielsen" på Fritidshjemmet til værkets byggere). Nu var børn jo ikke så velbeslåede dengang, så nogle havde ikke penge nok og andre slet ingen med; men de kom efter nogen diskussion, så vidt jeg husker, ind alligevel.

Nisserne

Midt i det hele kom et par fiskere: "Nisserne" (brødrene Nissen) sindigt gående op til garagen for at se, hvad der foregik. De spurgte Tusse om "hans får kendt nåed til det her?" "Joh, det gjorde han, og det måtte vi godt", mente Tusse". Ka' de bænkhold te å seid o?" kluklo den ene og satte sig sindigt uden at afvente svar. Den anden fulgte hans eksempel og tog en blikbaksdåse op af lommen og begyndte roligt at stoppe piben. "I ska betal", påstod Tusse". Se nu å kom i gang", sagde den ene.

"Ja, vi ka da ik seid her å vent æ helt da", mente den anden.

Der var ikke andet at gøre end at lade dem blive siddende uden at få betaling.

Så blev der cirkus

Forventningen hos publikum var skruet helt i top, og det var min lampefeber faktisk også. Jeg husker ikke helt forestillingens første numre, men jeg mener, at der var musik fra en grammofon af den slags, som skulle trækkes op hvert tredje minut, og så var der en akrobat, der

kunne stå på hænder.

Publikumsforventningen var så absolut overskruet, da fætter Harry og jeg begyndte opstillingen på et bord med flaske, vand og en 10'øre. Vi havde, rimeligt skødesløst, tilsyneladende tilfældigt, anbragt et tøjstykke på bordet mellem tilskuerne og flasken, så det tog lidt af lyset; men lyset syntes stadig at være afslørende stærkt, og intet undgik falkeblikket fra den opvakte kontrollant, som vi havde været letsindige nok til at udvælge blandt tilskuerne.

Nu ville skæbnen yderligere, at vort tryllepulver, siden vi havde gjort eksperimentet hjemme, var blevet knastørt. Så, da vi hældte det i, flød al den tørre aske naturligvis ovenpå vandet, og vi måtte ryste flasken. "Sker der ikke snart noget?" lød det fra bageste række. "Kommer der ikke snart noget andet?" kom det fra forreste række. Da asken endelig havde nået bunden, var 10 øren gledet ud i siden og kontrollanten påstod hårdnakket, at han kunne se den, og at det derfor var hans. "Det er snyd!" lød det fra tilskuerne.

Hjælpen kom pludselig fra en uventet kant: En af tilskuerne, han hed vist nok Kurt, en lyshåret gut, der havde meget tykke brilleglas, og hvis far var et eller andet på "værket", råbte: "Jeg kender en kortkunst. Er der nogen, der har nogen kort?" Tusse fremskaffede nogle kort. Bordet med vort mislykkede 10 øres nummer blev ryddet, og Kurt med de stærke brilleglas bredte kortene ud. "Det er kedeligt!" lød det.

Nu kunne Kurt alligevel ikke huske sin kortkunst.

"Jeg kender også en anden kortkunst!" lød det oppe fra publikum.

"Jeg vil have mine penge igen!" var der én, som foreslog.

Klovnenummeret

"Ja, så kommer det store klovnenummer", annoncerede Tusse med høj røst for at stoppe diskussionen mellem aktører og publikum og ikke mindst for at forhindre en udvandring af det utilfredse publikum. For naturligvis: Intet cirkus uden et forrygende klovnenummer!!

Sandsynligvis stærkt inspireret af Cirkus Benneweis' nylige optræden i Fredericia, havde Tusse fremstillet de rekvisitter, der hører til et klovnenummer. Blandt andet:

- et nodestativ, som den fine klovn skulle brække i stykker. Derfor var standeren (et kosterkaft) savet delvist over, så den fine klovn let kunne knække den.
- en ballon fyldt med vand
- en knaldperlepistol
- en åben sikkerhedsnål

Den grimme, dumme klovn startede, så vidt jeg husker, med at spille på redekam. Derpå kom den fine klovn og sagde, at det lød grusomt, tog nodestativet og ville knække det. Men da det ikke ville knække med håndkraft, tog han resolut og holdt begge hænder om skaftet og stemte et knæ hårdt imod det. Det knækkede stadig ikke, men det gjorde ondt i knæet. Han for rundt og råbte: "Av - av!" for et eller andet (det var ikke med i rollen). Tusse kom så til hjælp og fik standeren (kosterkaftet) knækket. Det havde ikke været savet langt nok igennem. Hvis kosterkaft det i øvrigt var, ved jeg ikke.

Nå, klovnenummeret kunne nu fortsætte, og den fine klovn fik traditionen tro den dumme klovn til at holde den vandfyldte ballon over hovedet, og den fine klovn hæ-

vede knaldperlepistolen. Han trak det sejrssikkert lidt ud til fryd for de spændt ventende tilskuere, og skuddet rungede i garagen ..... men uden resultat. Den dumme klovn var i febrilskhed kommet til at tabe sikkerhedsnålen, hvorefter der blev foranstaltet en større eftersøgning med hjælp af tilskuerne, og først med den genfundne sikkerhedsnål kunne forestillingen igen genoptages. Pistolen blev atter hævet - spændingen steg - spændt venten ..... så: et lille klik fra pistolen, men et stort plask fra den itustukne ballon. Denne gang virkede knaldperlen ikke, men det gjorde sikkerhedsnålen til gengæld.

Antiklimaks

"Det er snyd!" lød det igen fra den lille gratist på bageste række. Under nogen protest forlod tilskuerne etableringen. De mente ikke, cirkusset levede op til forventningerne. Forventningens glæde er som oftest størst.

"Nisserne" lettede sig sindigt.

"Ja, da ku a no' godt tænk mæ o sí Thomas' hued, når han sier et" (brædderne) kluklo den ene.

"Ja, det ku a no" å", mumlede den anden lunt. De vendte smågrinende næsen hjemad.

1 kr. og 36 øre

Så kom øjeblikket, hvor indtægterne skulle fordeles. Det foregik i selve husets bryggers eller køkken. Dog havde Tusse nok forudset et og andet, for han påstod hårdnakket, at den lille pakke cerutter, som han havde købt til sin far som tak for lån af garagen (og brædder og 3"- 3½" søm) skulle trækkes fra som omkostninger (driftsudgifter). Det var der lidt muggen over, men det blev dog accepteret. En enkelt røst hørtes om fætter Harrys og min indsats som værende ikke lønnen værd. Jeg var egentlig

villig til at give ham ret, men blev nedstemt. - "En for alle og alle for en!" Efter en længere udregning blev overskuddet delt. Jeg fik udbetalt den nette sum af 1 kr. og 36 øre, svarende til 5½ firkantede ispinde.

"Han kommer!"

Og så lyden af en bil på vej op ad indkørslen til garagen. "Han kommer!!!" Jeg nåede kun lige at høre Thomas råbe på vej fra garagen: "Beeent!!! - Beeent!!!".

En for alle og alle for en princippet var borte. Før Thomas nåede om hushjørnet, var vi spredt gennem haven og pist væk, også Tusse. For oppe bag drivhuset med tomater, hvor jeg havde gemt mig, hørte jeg Thomas råbe: "Beeent!!! - Beeent!!!"

Der var heldigvis et hul i hækken ud til Møllestien i svinget ved maler Rasmussen, så jeg smuttede i trav op ad Møllebakken. Ved lygtepælen for enden af Morten og Metas have stod en lille dreng og kikkede på plakaten. "Er der også cirkus ved Tusse i morgen?" spurgte han. "Nej", sagde jeg. "Det er aflyst". "Hva'for det?"

Han så skuffet og spørgende på mig. Jeg vendte omkring og gik med min dårlige samvittighed og 1 kr. og 36 øre på lommen op mod smed Mørchs, hvor Bertels heste var ved at blive skoet. Jeg drejede til højre hjemefter.

Havneområdet foran Fjordvej 41

Hvad der skete med Tusse? Tja, da vi mødtes i skolen efter ferien, var alt tilsyneladende glemt. (Bent blev i øvrigt senere uddannet som snedker hos snedker Christoffersen).

Heller ikke fætter Harry omtalte siden vores sceneoptræden. Vi fortrængte det vel; men helt fortrængt blev det åbenbart ikke. Jeg hørte til en fest for nogle år siden fætter Harry sige til sin borddame: "Fætter Jørgen og jeg

har engang forsøgt os som tryllekunstnere. Det blev godt nok ingen succes.....”.

Og - ”Leg og tidsfordriv” af Onkel Otto, - tja, jeg har den stadig stående i reolen, hvis nogen skulle få lyst til at få inspiration til et lille tryllesnummer.

ANDERS JØRGEN JENSEN

P.S. 1:

Da jeg 60 år efter indhenter tilladelse fra Tusse Bent til at offentliggøre historien om Tusses cirkus, får jeg et ja, men bliver gjort opmærksom på, at jeg har glemt et nummer: ”Stort striptease v/ Ina et eller andet omme fra værket”. Hendes mor stillede dog uopfordret ved forestillingens begyndelse og forlangte at overvære hele forestillingen, hvilket hun fik lov til.

Nummeret må være indgået i kategorien:
Anstændig strip!

Indslaget har åbenbart ikke sat varige spor hverken i Harrys eller min bevidsthed. Vi erindrer det i hvert fald ikke.

P.S. 2:

Bent oplyser endvidere, at han ofte meget tidligt om morgenen gik over til naboen, Peter Nissen, som havde et par voksne, hjemmeboende sønner, ”Nisserne”. Han gik med dem på havnen, når de var ved at gøre klar til dagens fiskeri. Da Bent så gerne ville tatoveres, tegnede den unge Peter Nissen med farvet tusch rigtig flotte sømandstatoveringer: ankre og redningsbælte, på ham.

Dem viste Bent stolt frem til alle og fik så tilnavnet ”Tusse-Bent”.

EN BETTE HUND

En mand i Skærbæk gik til sognefoged Juul for at få sin hund indregistreret og forsynet med et autoriseret hundetegn.

”Hvad er så det for en hund?” spurgte sognefogeden.

”Det er en pekingeser,” svarede vores mand.

”Jaså,” sagde sognefogeden, men følte sig alligevel ikke helt opdateret til opgavens udførelse og stillede spørgsmålet igen.

”En pekingeser,” gentog manden.

Nu dyppede sognefogeden pennen i blækhuset og ytrede, mens han skrev:

”Nu skriver jeg: En bette hund.”

Hvorvidt bemeldte udmærkede embedsmand ikke har haft helt tjek på rækkefølgen af de påkrævede bogstaver, eller ikke har følt sig bekendt med den angivne hunderace med et så eksotisk navn, er jo ikke til at vide; men opgaven blev dog løst til den gode mands fulde tilfredshed.

11 Langs med vejen var der trivsel i butikker.
 Cille Strandby, Klippe Karen – nævnt i flæng.
 Og Bolette solgte guf – til dem der slikker.
 De var alle gift med gæve fiskermænd.
 Ingvar købmand var der, solgte ting til skibe:
 tovværk, tjære, maling, fiskekrog og net.
 Som I ser, der var forretninger på stribe.
 Der var landsbyliv med hygge, tryk og let.

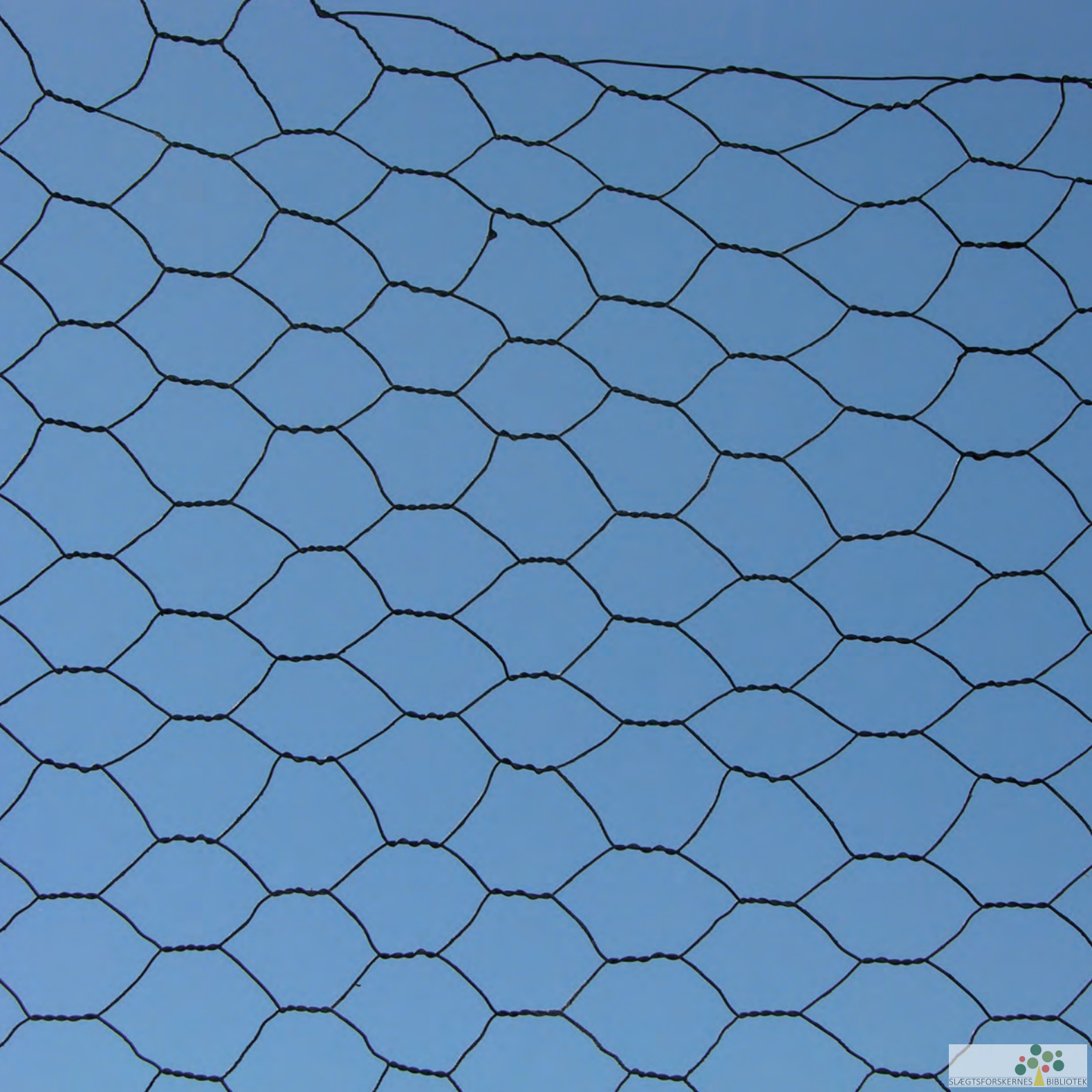
12 Kan I høre havnens lyd og atmosfære?
 Høre savværksklang og bådebyggeri?
 Mærke havets luft og krydret duft af tjære?
 Kan I frydes over dette sceneri?
 Følg mit blik ud over havneplads og molen,
 der hvor fiskekvaser stævn mod stævn var lagt.
 Livets rytme: sindig slentrang var i solen,
 li'som bådens motor gik i rolig takt

13 Der er friske fisk, når morgensolen stiger.
 Til filetfabrikken blev den hentet ind
 og behandlet af de ferme fiskerpiger,
 som tog dygtig tørn med flid og åbent sind.
 Laurits Nissen kunne driftig motor stille.
 Der var rytme – som i livets karrusel.
 Thomas gartner havde grønt og kruspersille.
 Som I ser: Vort samfund det var funktionelt.

14 Livets rytme var som skæbnespillets brikker,
 der hvor stemning skifter tone - skala ren.
 Der var sorgens stund, hvor uret langsomt tikker.
 Derom vidner byens tavse mindesten.
 Men den friske luft fra bælt og fjordens bølger,
 gav os glæde - lærken jublede i sky.
 Denne mindestrømning smyger varmt og dølger
 svundne dage, Skærbæk kære fiskerby.

Hønestrik

På forunderlig vis er redaktionen kommet under vejrs med en kavalkade af "Historier fra Hønsegården". Dem strikker vi sammen. Tidsmæssigt spænder de fra 1930'erne til 1991. Det drejer sig om:

- Helene Juul fortæller bl.a om præservering af æg.
- Hanegal. En kamp på ord udvekslet i Uge Nyt.
- "Det er ganske vist". Revy opført af Skærbæk Amatør Teater.
- Hønsehus på Skærbæk Skole.

Helene Juul fortæller.

På Juulsminde, den store, hvide gård på bakkedraget vest for Skærbæk Skole boede Margrethe og Niels Juul i årene 1918-1949. De fik to børn: Else Helene, kaldet Helene, og Mads. Helene blev gift Skovsgård Nielsen

Gæs på Juulsminde

Helene fortæller, at hendes mor havde ansvaret for pasningen af fjerkræet på Juulsminde. På gården havde de både gæs, ænder og høns, og "når jeg tænker tilbage, var der *virkelig* meget arbejde ved det". Når der skulle slagtes, gav karlene en hånd med ved plukningen. Derefter blev de rengjorte gæs og ænder solgt af hendes far, Niels Juul på Torvet i Fredericia.

Der var - som nu - salg af æg fra gården, og pengene herfra fik Helenes mor, Margrethe. Det betød, at hun havde råderet over pengene, og at de kunne gå til lidt luksus.

Helene fortæller, at pengene bl.a. gik til et klaver.

Prisen på æggene varierede. Når de var dyrest, skulle de naturligvis sælges, og når de var billigst, kunne det ikke betale sig at sælge dem. Derfor blev æggene præserveret.

Præserving

Æggene blev lagt i store spande eller kar, der blev fyldt op med vandglas. På den måde blev de små porer i skallen tætnet, og holdbarheden dermed forlænget. Når man så skulle bruge æggene, tog man dem op af den nu geleagtige masse, der lugtede helt specielt, og vaskede dem godt inden anvendelsen. Æggene kunne bruges til det meste, men hviderne kunne dog ikke piskes; d.v.s., at de ikke kunne bruges til fromager, der ellers var en yndet dessert.

Præserving af æg blev brugt til omkring 1950, hvor de første køleskabe overflødiggjorde vandglasmetoden.

Vandglas er en opløsning af natrium- eller kaliumsilikater, der i dag anvendes til tætning af urtepotter, til fremstilling af støbeforme af sand og i vandbehandling.

Helenes opskrift på Sønderjysk Brødtærte

(med mange æg)

6 æg
100 g revet rugbrød
250 g sukker
100 g hakkede nødder
1 tsk. bagepulver

Fyld:

1/2 l piskefløde
50 g nødder

Æggene deles og hviderne piskes stive. Sukkeret røres forsigtigt i hviderne lidt efter lidt, og derefter røres æggeblommerne i, én ad gangen. De hakkede nødder og revet rugbrød blandes sammen og tilsættes forsigtigt sammen med bagepulveret. Dejen kommes i 3 velsmurte lagkageforme og bages ca. 10 min. ved godt 200 grader. De afkølede bunde lægges sammen med flødeskummet og pyntes med hakkede nødder.

Hanegal

fortalt af Kurt Lind-Frandsen.

For mange år siden, i 1981, havde jeg en oplevelse med min nabos hane. Den var ualmindelig stor, og den havde et voldsomt organ, som vækkede os tidligt hver morgen.

Ind imellem forvildede den sig ind i vores have.

Efter selv forgæves at have forsøgt at jage den tilbage sendte jeg en morgen vores lille hund – en sølvpuddel – ud. Den styrtede også straks ned imod hanen, men da den opdagede, hvor stor hanen var, foretog den hurtigt en u-vending og styrtede ind igen.

Jeg satte så den 20. august 1981 under pseudonymet: "En (hane)gal nabo" følgende vers i Uge Nyt:

"I Skærbæk by er fred og ro.
Der har i al fald været,
men det var før min nabo's høns,
de fik en kok foræret.
Så ska' jeg lov', det var forbi
med denne her idyl,
nu er der ikke andet end vilde hanehyl.
Den galder op fra morgengry,
til det bli'r sent på natten,
spolerer nattesøvnen
for både os og katten.
Så derfor kære nabo vil du lytte til en kur,
som kan hjælpe os i Skærbæk til igen at få en lur:
Du har kun et at gøre, før vi ka' få ro i kanen,
og det er ganske enkelt: at lukke af for hanen."

"EN (HANE)GAL NABO"

Jeg havde så regnet med, at det var det, men allerede ugen efter skrev "en landsbykone":

"I bladets udgave af 20. august 1981 læste jeg "Hanegal" og fik lyst til at komme med en kommentar om det at bo på landet, for vi skal jo alle have lov til at være her":

"Ved hanegal i Skærbæk by
en nabo digter et fy fy
om hane hyl fra morgenstund,
så nabo ej kan få sin blund.
Det sjove i en sag som denne,
om morgenhanens barske stemme
er nok at nabo, kat og kone
har glemt de bor i landsbyzone.
Men kære "nabo" mand dig op
stå blot med høns og hane op,
køb rundstykker, smør og basser med snask
gi' hanens ejermands ringklok' et dask,
tal ud med ejermand og kone,
så kan i Skærbæk I nok bli' boende."

"EN LANDSBYKONE"

Men det var ikke slut endnu. Den 3. september 1981 havde "Naboens enkehøns" under overskriften: "Hane-gal i Skærbæk" indrykket følgende:

"At fjer bli'r 5 høns eller fler',
det siger H. C. A. vist sker,
men at i Uge Nyt et vers
skal komme vort familieliv på tværs,
går over vores fatten:
Vor ejer tog en økse fat,
dernæst vor hane, den krabat,
... og slog så ho'det a' den.

PS.

Vi lægger æg nu i lange baner,
vi kræver bare - NYE HANER".

"NABOENS ENKEHØNS"

Ak ja, det var en grumme historie, så jeg skrev så den 15. september 1981 under overskriften: "Justitsmord":

"Ak ve, ak ve, ak dobbelt ve,
hvad måtte mine øjne se,
den sidste gang i Uge Nyt.
Jeg næsten tror, jeg har fortrydt,
jeg startet denne polemik
om morgenhanegalmusik.
Nabos høns har mistet magen,
slut det skuld' så vær'.med sagen.
Men ved alting er der hager,
trist når man for smed ta'r bager.
Jeg har stadig svare kvaler.
Min nabos hane stadig galer."

"EN (HANE)GAL NABO"

Det sidste indlæg kom så den 22. september 1981 under overskriften: "Om mordet på en hane".

"Min skæbne, ak
den fik et hak,
den ligner næsten
Vejlby-præsten.
Nu må jeg kulden i en fryser døje
uden fjerkam eller trøje,
og har ej håb om varme
før jeg ender på en arne.
Mit liv var skønt, men hævn er skønner'
jeg efterlod i hønsegården fire sønner".

"DEN KOLDE HANE"

Hvem der gemte sig under pseudonymerne: "En landsbykone" og "Naboens enkehøns" ved jeg ikke, men mange år senere fandt jeg helt tilfældigt ud af, at "Den kolde hane" var Hans Bek-Pedersen.

Efterlysning: Vi mangler stadig at få opklaret, hvem landsbykone og naboens enkehøns var. Kan nogen hjælpe os?

”Det er ganske vist”

SAT-revy 1985

”Det er ganske vist” var den første revy, Skærbæk Amatør Teater opførte - i øvrigt for mere end fulde huse den 1. og den 2. april 1985. Forestillingen måtte gentages den 10. april, da mange var gået forgæves ved de to første opførelser. Søren Laursen, lærer på Kolding Designskole havde på professionel vis lavet en flot plakat samt

en både smuk og sjov serie ”Skærbækbilleder”. Lisbeth Bjørn, danseskoleindehaver i Kolding havde koreograferet hønsedansen, og mange lokale forfattede gode tekster. Både lokale handlende, landspolitikere og tidstypiske fænomener fik ”på hattepulden”. I flæng skal nævnes bygning: af lystbådehavnen (”Marinaen”), ”Valformuen” (om junkier, opiumståger og de formuer, man kunne tjene på den illegale handel), ”Der bor en bager” (Keldes bageri), ”Hjemmebrænderen” (om fyring med lidt af hvert under og efter oliekrisen) og ”Røre i fiskedammen” (om EF-kvoter).

Eksempel på tekst fra hhv. den indledende monolog og ”Valformuen”. Begge tekster er skrevet af Svend Åge Jensen.

Scenearbejderne bidrog med flotte kulisser og kreativt udstyr, og husorkesteret spillede op til deres bedste. I revyen deltog mange børn, som havde haft det sjovt i øve forløbet, nogle sammen med deres forældre og andre sammen med voksne, som de kom til at kende. Det var en god revy, hvor mere end 40 personer medvirkede — det er ganske vist!

FRA VENSTRE: Lone Nordskov Nielsen, Jørgen Munk Hansen (som H. C. Andersen) og Bodil Munk Hansen

Monolog:

Den lille by er ikke stort større end et hønsehus. – Et stort hønsehus, ganske vist!

”... jeg nævner ingen navne, men forleden var der én på ”Kahytten”, som tabte to fjer, bare for at komme til at gøre sig bemærket!” Dette kom straks genboerne for øre.

De kunne i den lille bys butikker fortælle, hvordan de næ-

sten selv havde set, hvordan to af hønsehusets beboere havde siddet og plukket alle fjerene af sig i ”Kahytten”.

I hønsegården er der også en flok komediespillere. De har skarpe øren i den flok. De hørte hvert et ord og skrev historien ned:

Valformuen

Marken er mejet, og tjalden er høstet,
opium i piben gír en mild og venlig røg.
Frugten er plukket, og bonden er trøstet,
han har hele vint´ren gåét omkring og været høj.
Marken let han rev
dog det var et slæv,
fuglen og den fattige skal også være skæv.

Valmuen stod der så blå og så yndig,
Dannevang, en gylden tokant, tjald i massevis.
Ingen for alvor ka´ sí´e, det er syndig”,
vi valuta sparer på vor egne birkes-ris.
Gem så høsten bort,
junk af første sort,
dertil birkesfrø, der støtter Dannevangs eksport.

Stænglen ka´ koges til te - den er sund, den
ka´ vi købe som en grøntsag nok en skønne dag.
Lurmærket sundhed gír r kasse til bonden,
helsekost og junkbutik bli´r en og samme sag.
Glæd dig danske mand,
nu vort lille land
ikke mer´ ska´ købe junken i langt-bort-i-stan.

Sådan vi redder vor handelsbalance:
Ryg og drik, hæng bare i, og gør jer´ borgerpligt.
Nogle vil sikkert ej klare distancen,
men husk på det er finans, som har et læng´re sigt.
Bind blot vores krans,
hurra her til lands
klarar man sig altid, når man har forretningssans.

Aage Mogensen havde komponeret mange nye melodier og stillede sammen med tre børn også op i en klassisk kvartet, der i den grad løftede melodien til "Der bor en bager". Aage spillede selv på kornet, Eva Pallesen på tværfløjte, Thomas Holst på cello og Jesper Jensen på violin.

Bagervisen:

Der bor en bager i Havnegade,
her sælges kager og ikke blade,
men dagens nyheder kan du få,
og har du tid, du dem høre må.

Der bag ved disken, der står jo Birthe.
Hun står der ikke for kun at flirte,
men for at sælge dig morgenbrød,
to kolde Tuborg, måske en sød.

Og har du noget, du godt vil vide
lidt mere om, og er du i kvide,
så gå du trygt til din bager hen,
da vil du se, at du har en ven,

der vil fortælle dig alt om sagen.
Det gælder forfra, men os´ fra bagen.
Det går jo ikke, du vader rundt
og intet ved, - det er ikke sundt.

I Danmarks Radio vor bager førte
sig stilfuldt frem her, og alle hørte
ud over hele det ganske land:
Vi har en bager, der andet kan

end sælge brød, slik og kransekage.
Der holdes check og´ på mærkedage,
er der en nyhed, som spredes skal,
da er din bager, det bedste valg.

Høseballet med Poul Johansen som hane. Høns: Lisbeth Mogensen, Hanne Laursen, Kamma Johansen, Lisbet Roepstorff og Bodil Munk Hansen

Men lørdag morgen vi si´ r for fanden,
ligger vi længe, er vi på spanden,
for efter otte, måske halvni,
er det med morgenbrød: Slut! - Forbi!

Nu ikke mere af skæmt og spøgen,
vi vil jo gerne ku se på "røgen",
der stiger op fra den mindste brand-
det gælder pige såvel som mand.

Hønsesus tegnet af Sarah Andersen, 1. kl.

Hønsesus på Skærbæk Skole

I 1990 blev Skærbæk Skole en del af DTH, i dag DTU' s kampagne: "Vor fælles fremtid".

Skolen havde tidligere haft gode erfaringer med at se glade børn, når der skulle arbejdes med "grønne" projekter. Så at fortsætte succesen lå lige for.

Denne gang involverede man elever fra alle skolens klasser. Man ville bygge et hønsesus og derigennem give eleverne mulighed for dagligt at være deltagere i

et grønt og bæredygtigt projekt. Hønsene skulle passes og alt grønt affald fra skolen skulle gives til hønsene. De lagde forhåbentlig æg, der skulle indsamles, og der skulle fodres og holdes rent i hønsesuset. Det var alt sammen gode og opdragende opgaver.

Men først skulle der skaffes penge - og det lykkedes. Danmarks Tekniske Universitet bevilgede et beløb, der var stort nok til, at man kunne gå i gang med projektet.

Senere bevilgede Fredericia kommune et beløb til færdiggørelse.

Nu skulle der bygges. Også dette lod sig gøre, da murer og lærer på Vejle Tekniske Skole, Preben Jørgensen, gav en hånd med. Han tegnede det 9,9 m² store hønsehus, og 6. - 7. kl. eleverne lavede beregninger af hele byggeriet og materialeforbruget.

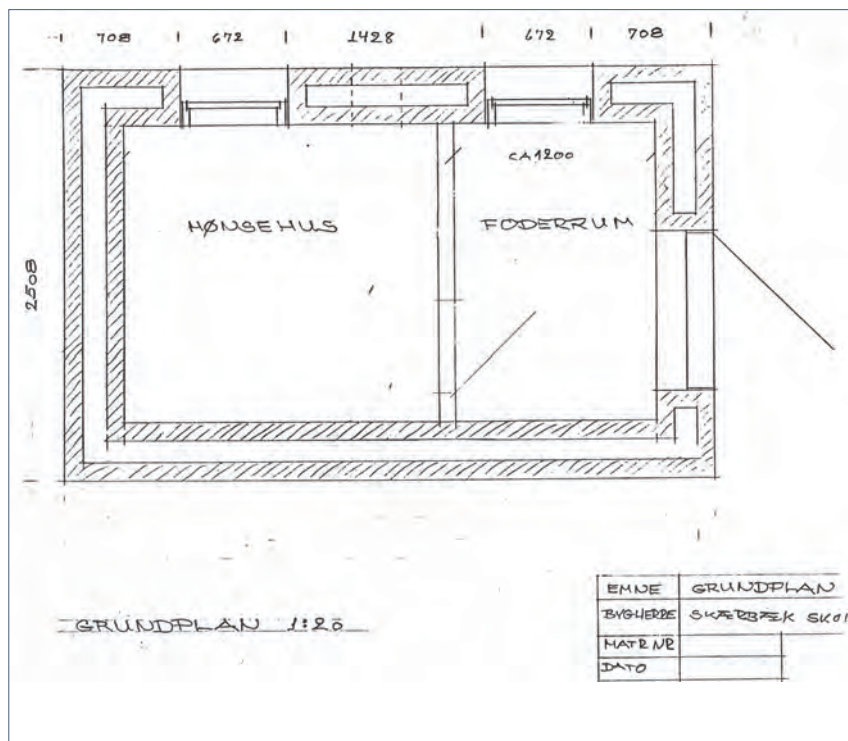
Endnu vidste eleverne ikke, at de selv skulle stå for murerarbejdet. Men det gik op for dem, da de blev kørt til Teknisk Skole og fik undervisning der.

Imens skulle resten af eleverne også aktiveres. Indskolingen 0.-1.-2. og 3. klasse skulle udgrave grunden. Det blev en fest. Børnene var supergode arbejdsmænd. Og med rendegraver fra Skærbækværket og Elsam. Kunne det blive skønnere?

Snart var der klar bane for murerarbejde; men arbejdet skred ikke altid helt planmæssigt frem.

I skoleregi er der normalt ikke noget, der hedder vejrlig; men når regnen styrtede ned, måtte man indstille arbejdet. Børnene blev dog ikke sendt hjem; men skemaomlægninger var nødvendige. Alle var søde til at klare ændringerne.

Som dagene gik, voksede huset. Det var 4. og 5. klasserne, der skulle være med til at fuge, og endelig var projektet så vidt, at der kunne holdes rejsegilde.

Med hold 1 på Teknisk Skole i Vejle.

Mandag den 15.4.91 var vi på Teknisk Skole i Vejle. Vi blev kørt fra Skærbæk Skole med Brians far og Jakobs mor. Da vi kom derop, lærte vi en masse ting om at mure og om hvor meget mursten kunne holde til. Der var nogle unge murerlærlinge, der stod og murede ved siden af os.

Da vi havde muret et godt stykke tid, gik vi ind og spiste. Da vi havde spist, gik vi ud og murede igen. Vi skulle vaske murer-skeerne og hjem, det sørgede Jonna og Brians far for, og vi syntes alle det havde været en meget god dag.

Henrik, Jan, Jeppe

Vejrlig: er betegnelsen for en situation, hvor udendørs arbejde må indstilles pga. dårligt vejr. Arbejdsgiveren kan hjemsende arbejderne.

Det hele startede med at 6. klasse skulle beregne, hvor mange mursten og murbindere og hvor meget mørtel og cement, der skulle bruges til hønsesuset. Det gjorde vi i matematiktimen med Karen Jensen. Da vi var færdige med beregningerne og havde regnet efter, var vi klar til at mure.

Før vi skulle mure, skulle vi lære det. Så den 15. april skulle vi ud på Teknisk Murer- og Fagskole i Vejle og lære at mure.

Vi blev kørt derud af nogle forældre. Da vi kom til murerskolen blev vi modtaget af Preben Jørgensen, som skulle undervise os.

I undervisningen lærte vi om fremstilling af mursten, murstens styrke og historisk om mursten. Så havde vi hørt om tingene, og vi skulle ud at prøvemure i en stor hal derude. Da vi havde muret i ca. 1 time, skulle vi spise. Efter vi var færdige skulle vi mure igen i en halv time.

Vi havde Finn Olesen med, han skulle mure med os (de andre dage også). Der ude fik vi at vide, at vi også skulle mure med Jacques Deleuran, så var det tid til at komme hjem. Vi blev kørt hjem i privatbiler. Vi var hjemme ca. kl. 12.30 og så havde vi fri.

Den næste dag startede vi med at hente sten, værktøj og vand. Da vi var færdige med det, satte Preben hjørnestænger op, så vi kunne få murersnoren op. Derefter skulle vi have tagpap på støbemuren. Så satte vi blandemaskinen på plads, og da vi var færdige skulle vi ind og have timer.

Den næste dag skulle vi blande mørtel, og så bare igang med at mure. I starten var vi ikke gode til det og måtte mure om. Vi blev bedre og bedre til det og til sidst murede vi ikke så skævt. Da vi kom op til 7. skift, skulle vi til at tage murbindere i. De skulle tages i på hver fjerde skift. Da vi havde muret så langt op, at vi ikke kunne nå mere, skulle vi have stilled op. Da murene var bygget helt op, skulle vi have kradset ud, afsyret og ryddet (alt det hele) op.

Mathilde og Vivi

1.

2.

Areal af væggen = $9,19680 \text{ m}^2$
Areal af gavl uden dør = $5,89380 \text{ m}^2$
Et vindue = $0,282240 \text{ m}^2$
Areal af væggen med 2 vinduer = $8,572320 \text{ m}^2$
Areal af dør = $2,100 \text{ m}^2$
Areal af gavl med dør = $3,793800 \text{ m}^2$
Ialt = $27,3967 \text{ m}^2$
Vindue og dør (kanter) = $2,77472 \text{ m}$
Samlet areal facadesten = $30,17142 \text{ m}^2$
Antal facadesten = 2263
" bagmurssten = 1781
" murbindere = 274
mørtel = 28 hl - 29 hl
Antal mursten = 4044
murpap = 12 m

3.

4.

Beregn antal murbindere :
 Den beregnes 10stk pr. m² mur (ydermur)
 Beregn mørtelforbrug når der til 1000 mursten
 forbruges 7 l/mørtel
 Der skal lægges murpap på soklen inden
 de første mursten lægges mures .
 Beregn løbende m forbrug • tag højde for døren

5.

6.

7.

1. Mathilde og Vivis beretning
2. Udregninger til projektet
3. Nøjagtighed - fremfor alt
4. Så er 6. klasse i gang med at mure under ledelse af Preben Jørgensen
5. Beregninger til projektet
6. Gør døren høj
7. Muren vokser

Peder Bro, den nye skoleinspektør, kunne glæde sig over resultatet, og Preben Jørgensen gav børnene flotte karakterer:

”Det er det mest spændende, jeg har været med til. Uden at I har prøvet det før, har I lavet, hvad man skal uddanne sig til i 4 år, og det I har klaret på en måned. Flot arbejde!” Preben Jørgensen udtrykte håb om, at huset ville stå der i 100 år.

Skoledirektør Jørgen Runge Madsen, Fredericia sagde i sin tale, at det var det første skolebyggeri, han havde været med til at indvie i de 5 år, han havde været skoledirektør.

Han var stolt over at være blevet opfordret til at tale ved begivenheden, om end bygningen kun var på 9,9 m².

Skolens spillemandsgruppe med violiner, harmonika og fløjter spillede: ”Den toppede høne”, som børnene dansede til.

Taget blev bygget færdigt af lærere og forældre, og så kunne der flytte et hønsehold ind. Hønsene blev modtaget med blomstersmykket festport, og den røde snor blev klippet. Det var helt naturligt at afsynge: ”Poul sine høns”, og Fredericia Dagblad skrev: ”Gok i hønsegården”.

Nu skulle det egentlige miljøprojekt begynde.

De 3 ”Kochinhøns” var i gode hænder og befandt sig tilsyneladende godt. De lagde æg, og man fik lov til at bruge dem i skolekøkke-

Lena og den sorte Kochin høns med hinandens sølskab. Hønsene stortrivs i den flotte hønseghed. Faktisk så godt, at de er holdt op med at lægge æg. (Foto: Mads Hansen)

Jakob var dybt koncentreret om at klippe den røde snor. Det skete under stor bevægenhed fra klassekammeraterne i børnehavsklassen. (Foto: Mads Hansen)

Gok i skolegården

Af Nina Høngshøj

De tre Kochin-høns bag trådnettet klippede hovedstyret de til, da alle elever i Skolebørnehav skole pludselig stilledes sig en fredag formiddag og begyndte at synge ”Poul sine høns”. Med et let fornarmedt gok spinklerede de op af hænsen og ind i det isolerede hønsehuse for at få fred. Og så var al viraikken endda for deres skyld.

Dagen var nemlig kommet, hvor hønsehøns skulle officielt indvies. Det langvarige projekt med bygget af huset, der er normeret til omkring ti høns og en hane, afsluttes.

Vi er færdige med den byggeteamssige del af projektet, men faktisk er det samtidig starten på selve det projekt, som startede det hele.

Vi skal igang med vores miljøprojekt, hvor hønsehuset indgår som en del, sagde skoleinspektør Peder Bro til sine elever, der i en lang periode har tumblet med cement og sten istedet for blyanter og linjal.

Det har været en røv proces, men også anstrengende. Vi har lært en masse - ikke mindst om fleksibilitet. Når det har regnet, har vi været nødt til at holde vejrig, og så har lærerne måttet høre alternative undervisningsplaner frem, berettede han.

Det er de yngste klasser, der har ansvar for de forskellige fem høns og hansen. De skal sørge for at fodre, holde rent og samle affald. Derfor var det også Jacob fra børnehavsklassen, der fik æren af at klippe det røde sildebånd ved den blomstersmykkede festport ind til hønsehuset.

Skolen har fået timer og penge af kommunen til at gennemføre projektet. Det er en del af Fredericia Gørn Kommune projektet, og skoleledelsen har knapt tvivlet ved at tildele ekstra timer.

Jeg synes I har nået et flot resultat, og det glæder mig fantastisk meget at være med til at indvie et nybyggeri. Det er første gang i de seks år, jeg har været skoleinspektør, sagde Jørgen Runge, som kvitterede for indbydelsen til festen med en chok til indbydelse af hønsefoder.

Så dansede 3. klassens en gang toppet høne til ære for huset. Skolekammerater spillede til på violiner inden der blev gået til festmum af sølverend og kage i klasseværelset.

Fredericia Dagblad 12. 10. 1991

Kyllingepiger: Marie, Malene, Jane og Lone

net, hvis de enten blev kogt eller brugt til bading. Affald fra skolekøkkenet og andet grønt gik til hønsene.

Kredsløbet var sluttet.

Man prøvede at få gang i udrugningen. Der kom kyllinger, men de var ikke levedygtige.

Det var en stor sorg.

Huset står der endnu; men hønsene forsvandt. Det var for svært at indpasse weekends- og sommerferiefodring i projektet. Derfor måtte man slagte hønsene.

Men både børn og voksne havde haft glæde af projektet i lang tid.

Kent Ottesen og co. fylder foderautomaten

Skoleinspektør Peder Toft Bro

P. S.

Projektet blev startet, mens Kaj Larsen var skoleleder. Det blev videreført af Peder Toft Bro.

Lærere tilknyttet projektet: Marie Hartwell, Anna Marie Andersen, Finn Olesen.

Murer og lærer Preben Riis Jørgensen, Teknisk Skole Vejle og murer Jaque Deleuran.

Nye Skud på Stammen

I vinterhalvåret er der i Skærbæk Skoles gymnastiksal et forælder-barn-hold. Børnene er i alderen fra 1½ år til 3-4 år, og i sæsonen 2011/12 har der været 23 deltagere. Der er stor aktivitet hos både forældre og børn, alt under ledelse af Bodil Larsen, Oddersted.

Benedictes mor –

Ann Britt Andersen skriver:

Den ugentlige træning på Skærbæk skole er ugens højdepunkt for mange af de deltagende børn, da det er en time, hvor børn og forældre er sammen i nuet. Det er en rigtig hyggelig måde at være sammen med sit barn på, da begge parter bliver udfordret med: løb, leg, redskabsbane og

sang. Hver gymnastiktime bliver indledt med den såkaldte "goddag sang", som børnene tydeligvis øver sig på i ugens løb, da de synger den med stor begejstring og kan den til punkt og prikke. Bodil og hendes hjælper, Emilie, er gode til at fange børnenes interesse og engagerer sig fuldt

Her ses nogle af Skærbæks yngste borgere folde sig ud i Elbohallen til den årlige gymnastikopvisning, som afslutning på en udbytterig sæson for børn såvel som forældre.

ud i træningen. Det er noget både børn og forældre kan mærke, for det giver en afsmittende virkning og skaber en god stemning i gymnastiksalen. Det sociale aspekt er også værd at påpege, da børnene lærer at vise hensyn til andre børn samt ser børn i andre sammenhænge, end de er vant til.

Gymnastiktimen indbyder også til, at forældrene kan skabe relationer til de andre forældre, hvilket er meget givende, da vi før eller siden mødes gennem vores børn i børnehave og skole.

Studiekredsens medlemmer:

Birgit Ørum
tlf: 7556 4439
mail: birgitmur@hotmail.com

Bodil Munk Hansen
tlf: 7556 2884
mail: bodil@munkhansen.net

Egon Jensen
tlf: 7556 2535
mail: dorisegon@profibermail.dk

John Rasmussen
tlf: 7556 2679
mail: john.rasmussen@privat.dk

Kirsten Nielsen
tlf: 7556 2564
mail: kirstenogfreddy@gmail.com

Peter Holst
tlf: 7556 3030
mail: holst@mediebasen.dk

Studiekredsen:

Birgit, Peter, Bodil, John, Kirsten og Egon

Bogen er trykt med økonomisk støtte fra:

Velux Fonden

DONGEnergy A/S

Skærbæk beboerforening har venligt stillet deres

hjemmeside til rådighed - se mere på

www.beboerforening.skaerbaeknet.dk

Pris kr. 120.00

Henvendelse til Dahlgård, Skærbæk Havnegade 30,

Skærbæk. www.dahlgard.dk

samt fra Studiekredsen.

Trykt i 600 eksemplarer. Udgivet 2012

Historierne fra Skærbæk fortæller om byen
fra fortid til nutid.

Har du hørt historien om Skærbækøksen?
Fagfolk kalder den et pragtstykke af en hjortetaksøkse –
eller beretningen om "Den første skoledag" – fra 1948.

Der er flere historier fra "fiskerhjørnet" og en
barndomsskildring fra egnens dengang
største byggeplads: Skærbækværket –
før, under og efter opførelsen.

I dag Cirkus Maskot – i 1950`erne: Tusses Cirkus.

Dette og meget mere indeholder første bog med
fortællinger fra Skærbæk.